

Regionalne ekonomske organizacije i udruženja

Šafarić, Helena

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:877691>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-03**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN**

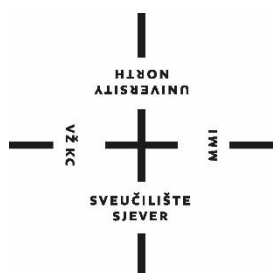
DIPLOMSKI RAD br. 93/PE/2016

**REGIONALNE EKONOMSKE
ORGANIZACIJE I UDRUŽENJA**

Helena Šafarić

Varaždin, ožujak 2016.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
STUDIJ POSLOVNE EKONOMIJE – SMJER
MEĐUNARODNA TRGOVINA

DIPLOMSKI RAD br. 93/PE/2016

REGIONALNE EKONOMSKE
ORGANIZACIJE I UDRUŽENJA

Studentica:
Helena Šafarić, 0133/336D

Mentor:
doc. dr. sc. Petar Kurečić

Varaždin, ožujak 2016.

Prijava diplomskog rada

studenta IV. semestra diplomskog studija
Poslovna ekonomija

IME I PREZIME STUDENTA	Helena Šafarić	MATIČNI BROJ	0133/336D
NASLOV RADA	Regionalne ekonomske organizacije i udruženja		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Regional economic organizations and associations		
KOLEGIJ	Ekonomika i politika međunarodne razmjene		
MENTOR	doc. dr. sc. Petar Kurečić		
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv. prof. dr. sc. Goran Kozina		
	2. doc. dr. sc. Anica Hunjet		
	3. doc. dr. sc. Petar Kurečić		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	93/PE/2016
OPIS	

Osim globalnih organizacija, u svijetu je formiran i velik broj regionalnih organizacija koje djeluju na svim kontinentima. Početni oblik integracije bilo je formiranje Zone slobodne trgovine, zatim Carinske unije, Zajedničkog tržišta, Monetarne unije, pa sve do najsloženijeg oblika Ekonomske unije. Danas sve zemlje svijeta sudjeluju u nekim oblicima integracija, dok su neke članice i više regionalnih organizacija. Proces integracije nije lak i jednostavan put, već dugotrajan i složen. Neki od razloga zašto se zemlje odlučuju ući u razne regionalne ekonomske organizacije su proširenje svog tržišta, povećanje konkurentnosti, bolje korištenje resursa, efikasnija proizvodnja i sl. Integracija podrazumijeva da se zemlje članice prilagode određenim pravilima, te da se povežu u smislu razvijanje međusobne suradnje i da tako ostvare cilj radi kojeg se organizacija i formirala. Kao primjer najuspješnije regionalne ekonomske organizacije zasigurno je Europska unija koja se formirala još davne 1951. godine te djeluje i danas s time da povećava broj svojih članica te širi svoj teritorij na Europskom kontinentu.

U VARAŽDINU, DANA

16.03.2016

P. Kurečić

SAŽETAK

Osim globalnih organizacija, u svijetu je formiran i velik broj regionalnih organizacija koje djeluju na svim kontinentima. Početni oblik integracije bilo je formiranje Zone slobodne trgovine, zatim Carinske unije, Zajedničkog tržišta, Monetarne unije, pa sve do najsloženijeg oblika Ekonomske unije. Danas sve zemlje svijeta sudjeluju u nekim oblicima integracija, dok su neke članice i više regionalnih organizacija. Proces integracije nije lak i jednostavan put, već dugotrajan i složen. Neki od razloga zašto se zemlje odlučuju ući u razne regionalne ekonomske organizacije su proširenje svog tržišta, povećanje konkurentnosti, bolje korištenje resursa, efikasnija proizvodnja i sl. Integracija podrazumijeva da se zemlje članice prilagode određenim pravilima, te da se povežu u smislu razvijanje međusobne suradnje i da tako ostvare cilj radi kojeg se organizacija i formirala. Kao primjer najuspješnije regionalne ekonomske organizacije zasigurno je Europska unija koja se formirala još davne 1951. godine te djeluje i danas s time da povećava broj svojih članica te širi svoj teritorij na Europskom kontinentu.

Ključne riječi: regionalne ekonomske organizacije, Europska unija, CEFTA, EFTA, NAFTA, MERCOSUR, ASEAN, SADC, BRICS, APEC

SUMMARY

In addition to global organizations, a lot of regional organizations have been formed across all continents. The initial form of integration was the establishment of a Free-trade zone, then a Customs Union, a Common Market, a Monetary Union, and finally the most complex form of organization an Economic Union. Today all countries in the world participate in some form of integration, and some even participate in multiple regional organizations. The integration process is not an easy and simple process, but a long and complex one. Some of the reasons why countries decide to participate in various regional economic organizations are the expansion of their markets, increase of competitiveness, better use of resources, more efficient production etc. The integration means that Member States have to conform to certain rules, and to connect in terms of development cooperation, in order to achieve the goal for which the organization was formed. An example of one the most successful regional economic organizations is certainly the European Union, which was formed back in 1951. It is still active today, increasing the number of its members and expanding its territory on the European continent.

Key words: Regional economic organizations, the European Union, CEFTA, EFTA, NAFTA, MERCOSUR, ASEAN, SADC, BRICS, APEC

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. REGIONALNE EKONOMSKE ORGANIZACIJE I UDRUŽENJA	2
3. EUROPSKA UNIJA	5
3.1. Osnivački ugovori Europske unije	5
3.2. Institucije Europske unije	8
3.3. Proširenje Europske unije	13
3.4. Trgovinska politika Europske unije.....	16
3.5. Uvoz i izvoz Europske unije	17
4. CEFTA.....	19
4.1. Nastanak CEFTA-e	19
4.2. Zemlje članice CEFTA-e	20
4.3. Razlika između CEFTA-e 2006. i ranijih bilateralnih sporazuma.....	24
4.4. Međusobna suradnja zemalja članica CEFTA-e	26
5. EFTA	30
6. NAFTA.....	35
7. MERCOSUR.....	38
8. ASEAN	42
9. SADC.....	47
10. BRICS.....	51
11. APEC.....	54
12. ZAKLJUČAK.....	60
POPIS LITERATURE	62
POPIS TABLICA	65
POPIS GRAFIKONA	66
POPIS SLIKA	67

1. UVOD

Međunarodna trgovina ima vrlo važnu ulogu kroz povijest te iz tog razloga zemlje ulažu velike napore kako bi poboljšale te proširile svoje trgovinske aktivnosti. Da bi zemlje lakše ostvarile svoje ciljeve osnovane su različite globalne te regionalne organizacije. Sve zemlje svijeta sudjeluju u nekim oblicima integracije, dok neke i u više njih. Postoje različiti oblici integracija od najjednostavnijih kao što je zona slobodne trgovine do najsloženijeg oblika integracije – Europska unija. Upravo je to najuspješniji primjer regionalnog povezivanja na svijetu koji je dostigao najviši stupanj integriranja. Međutim, to nije bio brz ni jednostavan put, već dugotrajan proces koji traje još od 1951. godine.

Cilj ovog rada je prikazati neke od najvažnijih regionalnih organizacija svijeta. Počevši od europskog kontinenta gdje djeluju tri važne regionalne ekonomske organizacije: Europska unija, EFTA i CEFTA. Zatim organizacije na američkom kontinentu: NAFTA i MERCOSUR. Na području Azije i Pacifika djeluje nekoliko organizacija, dok će se u radu osvrnuti na APEC, ASEAN i BRICS. Kada su u pitanju Afričke zemlje, može se reći da su to zemlje u najtežoj ekonomskoj situaciji i upravo im je to poticaj da se grupiraju u zajedničke organizacije. Postoji nekoliko ekonomskih organizacija na afričkom kontinentu, dok će se u daljnjem tekstu osvrnuti na organizaciju SADC.

U radu su korištene induktivno-deduktivna metoda, metoda analize, povijesna te statistička metoda. Induktivno-deduktivna metoda korištena je na način da se najprije krenulo od samog značenja regionalnih ekonomskih organizacija i udruženja, dok se kasnije usmjerava na pojedine značajne ekonomske organizacije svijeta. Metoda analize je korištena na način da se izučava svaki ekonomska organizacija. Dok je statistička metoda korištena kako bi se brojčano mogao iskazati BDP i BDP *per capita*, a isto tako i ostvaren trgovinski promet zemalja članica, dok su rezultati statističkih metoda iskazani u tablicama i grafikonima. Povijesna metoda je upotrijebljena kako bi se kronološki vidio nastanak organizacija.

2. REGIONALNE EKONOMSKE ORGANIZACIJE I UDRUŽENJA

Globalno tržište podijeljeno je na regionalna tržišta, pa tako danas u globalnoj ekonomiji imamo ključne regije svijeta: Zapadnu Europu, SAD, Azija i Pacifik, Afrika i istočna Europa. Proces regionalnog ekonomskog integriranja započeo je svoj intenzivan razvoj nakon 2. svjetskog rata, te se od tada pa do danas, ovaj proces nezaustavljivo širi na sve dijelove svijeta.

Regionalne ekonomske organizacije predstavljaju čvrsto povezivanje zemalja u cjelinu radi ostvarenja ekonomskih i političkih interesa prvenstveno zbog ukidanja ograničenja u međunarodnoj razmjeni dok razvoj organizacije ovisi o težnjama zemalja članica. Danas sve zemlje sudjeluju u nekim regionalnim oblicima suradnje, dok su neke zemlje članice i u više regionalnih sporazuma.

Tablica 1 Glavni tipovi regionalnih ekonomskih integracija ovisno o dubini

	Slobodan protok roba i usluga unutar zone	Zajednička vanjska trgovinska ograničenja	Slobodan protok roba, usluga, kapitala te radne snage	Zajednička valuta	Zajednička ekonomska politika
Zona slobodne trgovine	■				
Carinska unija	■	■			
Zajedničko tržište	■	■	■		
Monetarna unija	■	■	■	■	
Ekonomska unija	■	■	■	■	■

Izvor: obrada autora prema: Hansen, J. D. i Nielsen, J. U. (1997) *An Economic Analysis of the EU*. 2. izdanje. London: McGraw-Hill International. Str.4.

U svijetu danas postoje regionalne ekonomske integracije različitih integracijskih stupnjeva:

1. Zona slobodne trgovine – nju karakterizira slobodan protok roba i usluga unutar zone između zemalja članica. Pri tome se eliminiraju carinska i necarinska ograničenja unutar zone, uz zadržavanje pojedinačnih mjera trgovinske politike prema trećim zemljama.
2. Carinska unija – države članice ukidaju međusobne carine dok prema trećim zemljama primjenjuju zajedničku carinsku tarifu.
3. Zajedničko tržište – osim ukidanja carinskih barijera, postoji i slobodan protok roba i usluga, kapitala te radne snage između zemalja članica.
4. Ekonomska unija – Europska unija – predstavlja najviši oblik integracije koji za sada postoji samo u Europskoj uniji. Osim što obuhvaća sve prethodno navedeno, obuhvaća još i zajedničku koordinaciju monetarne i fiskalne politike te postoje i zajednički organi i institucije koje donose odluke koje nije moguće donijeti na nacionalnoj razini.
5. Monetarna unija – osim što obuhvaća sva obilježja kao i Europska unija ona uvodi i primjenjuje zajedničku valutu. Primjer Monetarne unije je Eurozona koja obuhvaća zemlja članice EU koje su uvele jedinstvenu europsku valutu – euro.

U svijetu danas postoji velik broj regionalnih integracijskih sporazuma koji se mogu svrstati prema kontinentu na kojem djeluju ili nekom drugom obilježju.

Europa:

- CEFTA – Zona slobodne trgovine Središnje Europe
- EEA – Europski gospodarski prostor
- EFTA – Europsko udruženje slobodne trgovine
- EU- Europska unija

Amerika:

- CACM – Zajedničko tržište Srednje Amerike
- CARICOM – Zajednica i Zajedničko tržište juga
- LAIA – Asocijacija Latino-američke integracije
- MERCOSUR – Zajedničko tržište juga
- NAFTA – Sjevernoamerički sporazum slobodne trgovine

Afrika:

- COMESA – Zajedničko tržište istočne i južne Afrike
- ECOWAS – Ekonomska zajednica zapadnoafričkih zemalja
- SACU – Južnoafrička carinska unija
- SADC – Južnoafrička razvojna zajednica
- UEMOA – Ekonomsko-monetarna unija zapadne Afrike

Azija i Pacifik:

- ANZCERTA – Australsko – novozelandski trgovinski sporazum o približavanju
- ASEAN – Sporazum nacija jugoistoka Azije
- PARTA – Regionalni trgovinski sporazum Pacifičkih otoka
- SAARC – Južnoazijska asocijacija regionalne suradnje

Ostale:

- APEC – Azijsko – pacifička gospodarska suradnja
- EMP – Euro – mediteransko partnerstvo
- GAFTA – Velika arapska zona slobodne trgovine

U nastavku rada obrađene su neke od najvažnijih regionalnih ekonomskih organizacija.

3. EUROPSKA UNIJA

„Europska unija jedinstveno je gospodarsko i političko partnerstvo 28 europskih država koje zajedno pokrivaju velik dio kontinenta.“¹ Nastala je kao rezultat procesa suradnje i integracije između šest zemalja članica još davne 1951. godine. Cilj ujedinjenja bio je uspostava mira među članicama nakon drugog svjetskog rata. Europska unija započela je isključivo kao gospodarska unija da bi se danas razvila u organizaciju koja pokriva širok spektar područja od političkih, razvojnih područja, zaštite okoliša i sl. Od osnivanja Europske unije vlada mir i stabilnost, te je poboljšan životni standard i uvedena je jedinstvena europska valuta u većini zemalja članica, također su ukinute i granične kontrole što uvelike olakšava život, rad i putovanje unutar zemalja članica. Europska unija nastoji širiti svoje granice te se tako na listi za buduće članice nalaze zemlje kandidatkinje te potencijalne zemlje kandidatkinje za ulazak u članstvo Europske unije.

3.1. Osnivački ugovori Europske unije

Pravo Europske unije dijeli se na primarno i sekundarno, gdje je primarno pravo na najvišoj razini dok su sve ostale pravne norme podređene normama primarnog prava. Osnivački ugovori obuhvaćaju međunarodne ugovore kojima su osnovane Europske zajednice i Europska unija i na kojima se temelje njihove ovlasti, oni se također smatraju primarnim pravom Europske unije.

a) Pariški ugovor (1951.)

Ideja o zajedničkoj europskoj državi seže još od vremena vladanja Karla Velikog i Karla V, pa sve do Napoleona. U tom vremenu Europu su zadesili mnogi ratovi, a europski lideri sve se više uvjeravaju u to da je gospodarsko i političko ujedinjenje Europe način da se spriječe budući sukobi. Tek nakon 2.

¹ http://europa.eu/about-eu/basic-information/about/index_hr.htm, (30.01.2016.)

svjetskog rata sazrijeva ideja o ujedinjenju europskih zemalja. Francuski ministar vanjskih poslova, Robert Schuman predlaže uspostavljanje Europske zajednice za ugljen i čelik (EZUČ), koja je postala stvarnost potpisivanjem Pariškog ugovora 18. travnja 1951. između šest država članica: Belgije, Zapadne Njemačke, Luksemburga, Francuske, Italije i Nizozemske. Schuman je predstavio svoj prijedlog formiranja Europske zajednice za ugljen i čelik pod nazivom „Schumanova deklaracija“ 9. svibnja 1950. godine te je taj datum uzet za obilježavanje Dana Europe. Zajednica je ugašena 2002. godine.²

b) Rimski ugovor (1957.)

Nekoliko godina kasnije točnije 25. ožujka 1957. godine zemlje članice potpisuju „Rimski ugovor“. Potpisivanjem „Rimskog ugovora“ Europskoj zajednici za ugljen i čelik pridodane su još: Europska zajednica za atomsku energiju (EURATOM) te Europska ekonomska zajednica (EEZ).³

Ciljevi osnivanja Europske ekonomske zajednice:

1. ukidanje carina i kvantitativnih ograničenja u međusobnoj trgovini zemalja članica (carine između zemalja članica potpuno su ukinute 1. srpnja 1968. godine)
2. uvođenje zajedničke carinske politike prema trećim zemljama,
3. omogućavanje slobodnog kretanja robe, usluga, kapitala i ljudi unutar zajedničkog tržišta,
4. uvođenje zajedničke poljoprivredne politike,
5. stvaranje Europskog socijalnog fonda za zapošljavanje i poboljšanje životnog standarda ljudi itd.

Cilj osnivanje Europske zajednice za atomsku energiju bio je suradnja u području uporabe atomske energije u mirnodopske svrhe. Sporazum iz Bruxellesa potpisan 8. travnja 1965. godine, a stupio je na snagu 1. srpnja 1967. godine koji je spojio institucije triju Europskih zajednica.

² <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704>, (30.01.2016.)

³ <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704>, (30.01.2016.)

c) Carinska unija (1968.)

Carinska unija uvedena je 1968. godine od strane zemlja članica Europske ekonomske zajednice, a označava ekonomski prostor u kojem se države članice obvezuju ukinuti međusobne carine ili takse dok će prema trećim zemljama primjenjivati zajedničku carinsku tarifu.

d) Jedinstveni europski akt (1986.)

Ovim ugovorom izmijenjen je Ugovor o Europsko ekonomskoj zajednici i otvoren je put za dovršetak jedinstvenog tržišta te su proširene ovlasti Europske komisije i Europskog parlamenta, a potpisan je u veljači 1986. godine u Luksemburgu i Haagu. Formiranje jedinstvenog tržišta službeno je završilo krajem 1992. godine.

e) Ugovor iz Maastrichta

„Ugovor iz Maastrichta iz 1992. godine uveo je nove oblike suradnje između vlada država članica. Tim ugovorom uvedena su tri stupa Europske unije: Prvi, glavni stup sačinjavale su već poznate europske Zajednice, drugi stup sačinjavao je zajedničku vanjsku i obrambenu politiku, dok je treći stup uključivao suradnju u pravosuđu i unutarnjoj politici. Dodajući ovu međuvladinu suradnju postojećem sustavu „Zajednica“, Ugovor iz Maastrichta stvorio je Europsku uniju.“⁴

f) Ugovor iz Amsterdama (1997.)

Amsterdamski sporazum potpisan je 1997. godine te se njime nadopunio ugovor iz Maastrichta. Neki od glavnih ciljeva potpisivanja Ugovora su: jačanje uloge Europskog parlamenta, uvrštavanje Schengenskog sporazuma u Ugovor te borba za većom zaposlenošću kao cilja Unije.

⁴ www.sabor.hr/lgs.axd?t=16&id=16704 (10.02.2016.)

g) Ugovor iz Nice (2000.)

Ovaj Ugovor potpisan je 26. veljače 2001. godine te su njime izmijenjeni dosadašnji Ugovori čime je unaprijeđen način donošenja odluka u Europskoj uniji, kako bi se moglo nastaviti učinkovito funkcionirati nakon priključenja novih država članica.

h) Lisabonski ugovor

Ovim Ugovorom utvrđuju se ovlasti koje pripadaju Europskoj uniji, koje državama članica te koje su ovlasti zajedničke. Lisabonski ugovor potpisan je 2000. godine, a kao cilj njezinog potpisivanja je da do 2010. godine Europska unija postane „najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo temeljeno na znanju, s tendencijom porasta razvoja, praćeno kvalitetnijim i boljim poslovima te većom socijalnom povezanošću.“⁵

3.2. Institucije Europske unije

Nekoliko institucija uključeno je u funkcioniranje Europske unije, a s obzirom na njihovu ulogu mogu se svrstati u tri grupe:⁶

- Glavne institucije – one imaju iznimnu važnu ulogu u procesu donošenja odluka na razini Europske unije kao i praćenje provođenja pravno obvezujućih i ostalih odluka. Pod glavne institucije Europske unije spadaju: Vijeće Europske unije, Europski parlament, Europska komisija, Europsko vijeće i Sud pravde Europske unije (Europsku sud pravde), Europska središnja banka i Europski revizijski sud.
- Pomoćne institucije – imaju važnu savjetodavnu ulogu u pripremi, donošenju ili provođenju pravno obvezujućih ili drugih uloga na razini EU.

⁵ <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704> (29.01.2016.)

⁶ <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704> (11.02.2016.)

Pod pomoćne institucije spadaju: Europski gospodarski i socijalni odbor, Odbor regija, Europska investicijska banka i sl.

- Specijalizirane agencije – postoji niz takvih agencija koje su zadužene za provođenje određenih tehničkih, znanstvenih ili upravljačkih zadaća kao što su Europska agencija za sigurnost zračnog prometa, Europska zaklada za obuku, Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta i dr.

Najvažnije institucije Europske unije koje predstavljaju u tzv. institucionalni trokut odlučivanja su: Vijeće Europske unije, Europski parlament i Europska komisija.

a) Vijeće Europske unije

„Vijeće Europske zajedno s Europskim parlamentom donosi zakonodavstvo Unije u obliku uredbi i direktiva te priprema odluke i neobvezujuće preporuke.“⁷ Odluke se mogu donijeti na tri načina: jednoglasno, običnom većinom ili kvalificiranom većinom, ovisno o pravnoj osnovi akta koji treba odobriti. Jednostavno glasovanje primjenjuje se kod ključnih pitanja tj. prihvaćanja novog ugovora ili prihvaćanja ugovora o pristupanju zemlje u Europsku uniju, odluka koja se odnose na vanjsku politiku ili oporezivanje i sl. Jednostavna (obična) većina primjenjuje se pri donošenju odluka u proceduralnim i administrativnim pitanjima. „Kvalificirana veličina znači da treba glasati za 55% država članica (s trenutanih 28 članica to znači 16 zemalja) koje predstavljaju najmanje 65% ukupnog stanovništvo. Za sprečavanje donošenja odluke potrebne su najmanje četiri države članice (koje predstavljaju najmanje 35% ukupnog stanovništva Europske unije).“⁸

⁷ <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704> (11.02.2016.)

⁸ http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_hr.htm (11.02.2016)

„Vijeće Europske unije nema stalnih članova. Umjesto toga, Vijeće se sastaje u deset različitih sastava s obzirom na područje politike o kojem se raspravlja. Ovisno o sastavu, svaka država članica šalje svog ministra nadležnog za odgovarajuće područje politike.“⁹

Nadležnosti Vijeće Europske unije:¹⁰

- pregovara o zakonodavstvu Europske unije i donosi ga zajedno s Europskim parlamentom na temelju prijedloga Europske komisije,
- koordinira politike država članica EU-a,
- razvija vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije na temelju smjernica Europskog vijeća i
- donosi godišnji proračun Europske unije zajedno sa Europskim parlamentom.

b) Europski parlament

„Europski parlament nastao je proširenjem Zajedničke skupštine Europske zajednice za ugljen i čelik koja je postala zajednička skupština svih triju nadnacionalnih europskih zajednica koje su u to vrijeme postojale. Skupština je poslije dobila naziv Europski parlament. S vremenom je ta institucija, čije zastupnike od 1979. godine izravno biraju građani država članica, pretrpjela brojne promjene.“¹¹ Broj zastupnika u Europskom parlamentu iz svake države članice Europske unije približno je razmjernan njezinu broju stanovnika, a ne može biti veći od 751 zastupnika. Pa prema tome Hrvatska u Europskom parlamentu ima 11 svojih zastupnika. Europski parlament izravno biraju glasači u državama članicama Europske unije svakih pet godina te će se sljedeći izbori održati 2019. godine. Trenutni predsjednik Europskog parlamenta je Martin Schulz.

⁹ http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_hr.htm (11.02.2016.)

¹⁰ http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/council-eu/index_hr.htm (11.02.2016.)

¹¹ <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704> (13.02.2014.)

Tri osnovne funkcije Europskog parlamenta:

1. Zajedno sa Vijećem dijeli zakonodavnu vlast
2. Zajedno sa Vijećem dijeli proračunsku odgovornost
3. Nadzire rad Komisije

c) Europska komisija

„Komisija je europska institucija s isključivim pravom zakonodavne inicijative i važnim izvršnim ovlastima u području kao što su tržišno natjecanje i vanjska trgovina. Glavno je izvršno tijelo Europske unije, a čini je Kolegij povjerenika sastavljen od po jednog povjerenika iz svake države članice.“¹² Na čelu Komisije je predsjednik, koji odlučuje tko je nadležan za određeno područje politike. Mandat predsjednika Komisije bira se svakih pet godina, a trenutni predsjednik je Jean-Claude Juncker do 2019. godine. Članove biraju vlade zemalja članica a potvrđuje ih Europski parlament.

Broj članova Europske komisije se mijenja te je tako ukupan broj članova do proširenja 2004. godine bio limitiran na 20 članova gdje su uključeni i predsjednik i dva podpredsjednika. Kasnije je prema Lisabonskom ugovoru odlučeno da svaka država može imati po jednog člana stoga danas Komisija broji 28 člana.

Osnovne funkcije Europske komisije:

1. Pravo inicijative u legislativnim predlaganjima
2. Čuvar je Ugovora
3. Izvršni je organ politike Unije i međunarodnih trgovačkih sporazuma
4. Predstavlja Europsku uniju na međunarodnoj razini

¹² <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704> (13.02.2016.)

d) Sud pravde Europske unije

Sud Europske unije osnovan je 1962. godine te je jedan od sedam institucija Europske unije, a sastoji se od tri suda: Suda pravde Europske unije, Općeg suda i Službeničkog suda. Svi navedeni sudovi smješteni su u Luxembourg. „U njegovoj je nadležnosti sudstvo Europske unije. Ta tri suda jamče pravilno tumačenje te pravilnu primjenu primarnog i sekundarnog zakonodavstva Europske unije na njezinom teritoriju. Sud kontrolira zakonitosti akata institucije Unije i presuđuje poštuju li države članice obveze iz primarnog i sekundarnog zakonodavstva. Također, na zahtjev nacionalnih sudaca, tumači pravo Unije i jamči poštivanje prava pri tumačenju i primjeni ugovora.“¹³ Sud se sastoji od 28 sudaca i 8 državnih pravobranitelja koji se biraju na razdoblje od šest godina dok predsjednik ima mandat u trajanju od tri godine. Tužbu pred Sudom pokreće Komisija Europske unije ili zemlja članica protiv druge zemlje članice, a uloga Suda je da ustanovi da li država ispunjava svoj obveze.

e) Europska središnja banka

„Europska središnja banka (ESB) upravlja eurom te određuje i provodi gospodarsku i monetarnu politiku Europske unije. Njezin je glavni cilj održati stabilnost cijena i time potaknuti gospodarski rast i otvaranje novih radnih mjesta.“¹⁴ ESB je neovisna, a osnovana je u lipnju 1998. godine sa sjedištem u Frankfurtu. Neke od zadaće ESB-a su: određivanje kamatne stope, upravljanje deviznim pričuvama, osiguranje stabilnost i sigurnost europskog bankarskog sustava, izdavanje odobrenja za izradu euronovčanica državama članicama, nadziranje kretanje cijena i sl. Članovi ESB-a su predsjednik i potpredsjednik ESB-a, guverneri nacionalnih središnjih banaka svih država članica Europske unije, a osim njih postoje još tri tijela za donošenje odluka: Upravno vijeće, Izvršno vijeće i Opće vijeće.

¹³ <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704> (14.02.2016.)

¹⁴ http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/ecb/index_hr.htm (14.02.2016.)

f) Europski revizijski sud

Europski revizijski sud zadužen je za reviziju financija Europske unije, koji čini po jedan član iz svake države članice. Članove Revizijskog suda imenuje Vijeće Europske unije kvalificiranom većinom na mandat od šest godina uz mogućnost ponovnog izbora, a predsjednik se bira iz redova svojih članova na razdoblje od tri godine. Sud provodi reviziju svih računa prihoda i rashoda Europske unije ili njegovih tijela kako bi uz razumna jamstva osigurao:¹⁵

- Pouzdanost godišnjih financijskih izvještaja Europske unije,
- zakonitost i pravilnost predmetnih transakcija i
- dobro financijsko upravljanje.

Revizija Revizijskog suda može se provoditi u:¹⁶

- Institucijama Europske unije,
- bilo kojem tijelu koje u ime Europske unije upravlja приходima ili rashodima i
- može je provoditi bilo koja fizička ili pravna osoba koja prima sredstva iz proračuna Europske unije.

3.3. Proširenje Europske unije

Proširenje je proces kojim se države pridružuju Europskoj uniji. „Nakon što su Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg i Nizozemska 1951. godine osnovali Europsku zajednicu za ugljen i čelik, Europska unija je do danas doživjela šest valova proširenja broja zemalja članica.“¹⁷

¹⁵ <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12944/12944> (15.02.2016.)

¹⁶ <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704> (15.02.2016.)

¹⁷ <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=2610> (16.02.2016)

Valovi proširenja Europske unije:

1. Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Luksemburg, Nizozemska (1958.)
1. Danska, Irska i Velika Britanija (1973.)
2. Grčka (1981.)
3. Portugal i Španjolska (1986.)
4. Austrija, Finska i Švedska (1995.)
5. Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija (2004.) i Bugarska i Rumunjska (2007.)
6. Hrvatska (2013.)

Zemlje kandidati Europske unije:

- Albanija
- Crna Gora
- Makedonija - početak pregovora u siječnju 2016.
- Srbija - početak pregovora u siječnju 2016.
- Turska

Zemlje potencijalni kandidati Europske unije:

- Bosna i Hercegovina
- Kosovo

Tablica 2 Stanovništvo i BDP zemalja članica Europske unije

Država	Pristupanje	Broj stanovništva u milijunima	BDP u milijardama (\$)	BDP <i>per capita</i> (\$)
Belgija	1958.	11,239	463,799	41 267
Francuska	1958.	64,213	2 469,530	38 458
Njemačka	1958.	81,360	3 413,483	41 955
Italija	1958.	60,236	1 842,835	30 594
Luksemburg	1958.	0,571	54,940	96 269
Nizozemska	1958.	16,935	749,365	44 249
Ujedinjeno Kraljevstvo	1973.	64,938	2 853,357	43 940
Danska	1973.	5,629	297,359	52 822
Irska	1973.	4,649	220,011	47 329
Grčka	1981.	10,982	207,148	18 863
Portugal	1986.	10,403	201,036	19 324
Španjolska	1986.	46,393	1 230,207	26 517
Austrija	1995.	8,556	380,555	44 476
Finska	1995.	5,506	235,276	42 733
Švedska	1995.	9,830	487,396	49 582
Cipar	2004.	0,900	19,812	22 007
Češka	2004.	10,529	180,789	17 171
Estonija	2004.	1,316	23,113	17 562
Litva	2004.	2,929	42,642	14 560
Latvija	2004.	2,026	28,362	13 995
Mađarska	2004.	9,857	126,691	12 852
Malta	2004.	0,426	9,508	22 319
Poljska	2004.	38,019	491,239	12 920
Slovačka	2004.	5,424	87,528	16 137
Slovenija	2004.	2,063	43,021	20 849
Bugarska	2007.	7,166	51,551	7 193
Rumunjska	2007.	19,826	189,747	9 570
Hrvatska	2013.	4,236	48,874	11 537

*BDP u USD i BDP *per capita* u USD izračunati su prema tekućim cijenama

*Projekcija IMF za 2015. godinu

Izvor: obrada autora prema: International Monetary Fund;

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>

3.4. Trgovinska politika Europske unije

U EU živi samo 7% svjetskog stanovništva, a ostvaruje $\frac{1}{4}$ svjetskog bogatstva mjenenog na temelju BDP-a, te slovi kao najveće gospodarstvo s ostvarenim najvećim uvozom i izvozom.

Tablica 3 Svjetska gospodarstva (2013.)

GLAVNA SVJETSKA GOSPODARSTVA (2013.)		
	BDP u tekućim cijenama (u milijardama eura)	% svjetskog BDP-a
EU (28 država članica)	13 186	17,2
Argentina	460	0,9
Australija	1 134	1,0
Brazil	1 691	3,0
Kanada	1 375	1,5
Kina	7 130	15,8
Indija	1 413	6,6
Indonezija	655	2,3
Japan	3 688	4,6
Meksiko	949	2,0
Rusija	1 579	3,4
Saudijska Arabija	564	1,5
Južna Afrika	264	0,7
Južna Koreja	982	1,7
Turska	617	1,4
SAD	12 626	16,5
Svijet	56 245	100,0

*BDP u EUR

Izvor: obrada autora prema: Politika Europske unije - Trgovina;
http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hr/trade_hr.pdf

Prema podacima iskazanima u tablici broj 3 možemo vidjeti da je Europska unija najveća gospodarska sila koja ostvaruje 17,2% svjetskog BDP-a. Na drugom mjestu nalazi se SAD sa 16,5% svjetskog BDP-a, te Kina sa 15,8% svjetskog BDP-a. Globalizacija te dugotrajni učinci svjetske financijske krize imali su negativan utjecaj na gospodarske rezultate Europske unije, međutim gospodarstvo EU-a pokazalo je u određenim aspektima velik otpor, što je rezultiralo sporijim padom BDP-a u odnosu na globalni BDP, što nije bio slučaj kod Japana i SAD-a.

3.5. Uvoz i izvoz Europske unije

Europska unije najveći je izvoznik robe i usluga na svijetu. „Vrijednost trgovine robom između EU-a i ostatka svijeta 2013. godine iznosila je 3,4 trilijuna EUR.“¹⁸

Tablica 4 Uvoz/izvoz najvećih trgovačkih sila

Zemlja	Izvoz	Uvoz	Ukupno
Europska unija	1 736	1 684	3 421
Kina	1 663	1 468	3 131
SAD	1 189	1 753	2 943
Japan	538	627	1 165

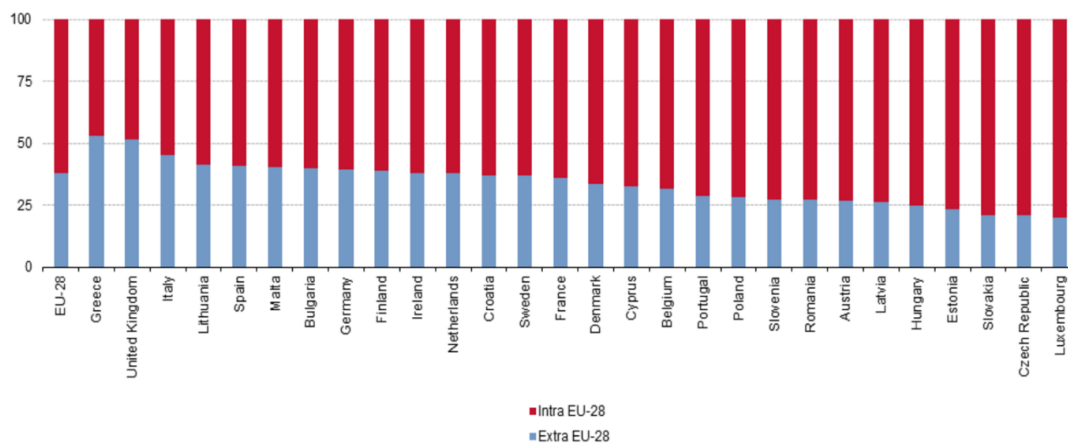
*Izvoz/uvoz u milijardama EUR

Izvor: obrada autora prema: Europske unije - Trgovina;

http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hr/trade_hr.pdf

Izvoz u EU dosegao je najveću razinu u 2013. godini od skoro 2 trilijuna EUR dok se uvezlo u iznosu od 1,6 trilijuna EUR. Daleko najvažnije tržište za robu izvezeno iz EU-a je SAD što je u 2013. godini iznosilo 1,7 trilijuna EUR, a slijede Kina i Japan.

¹⁸http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods/hr. (20.02.2016.)

Grafikon 1 Trgovina unutar i izvan EU-28 u 2013. godini

Izvor: Međunarodna trgovina robom; http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods/hr

Grafikon broj 1 prikazuje trgovinu unutar i izvan Europske unije ostvarenu u 2013. godini gdje možemo vidjeti da je trgovina robom unutar EU-a značajnija u svim državama članicama, osim u Grčkoj i Ujedinjenom Kraljevstvu. Dok je najveći udio u trgovinu unutar EU-a ostvaren u Luksemburgu, Češkoj i Slovačkoj što je iznosilo oko 80% ukupne trgovine zemalja članica.

4. CEFTA

Nakon drugog svjetskog rata na području Europe bile su vidljive dvije različite strane zemalja koje nakon poslijeratnog razdoblja nisu željele imati međusobnu suradnju. Na jednoj strani nalaze se zemlje zapadne Europe koje slove kao razvijene zemlje i koje su još prije udružile svoje snage i počele razvijati međusobnu suradnju. S druge strane Europe nalaze se tranzicijske zemlje tj. zemlje srednje i istočne Europe koje su uvelike zaostajale za zapadnim zemljama u političkom i gospodarskom smislu. Zbog teškog gospodarskog stanja u tranzicijskim zemljama te zbog želje za napretkom i razvojem zemalja rodila se ideja o stvaranju jedne relativno homogene gospodarske integracije unutar koje bi se zemlje pripremale za pristup razvijenoj zapadnoj ekonomiji.

4.1. Nastanak CEFTA-e

Zemlje srednje i istočne Europe prihvaćaju prijedlog razvijenih zemalja da se uspostavi međusobna suradnja. Na inicijativu zemalja zapadne Europe, 9. travnja 1990. dogovoren je susret u Bratislavi s tadašnjom Čehoslovačkom, Mađarskom i Poljskom. Međutim susret je bio bezuspješan iz razloga što tranzicijske zemlje nisu shvaćale koliko je bitna međusobna suradnja sa zapadnim zemljama te ostalim tranzicijskim zemljama, već su smatrale da im sama suradnja sa zapadnim zemljama može biti od koristi u čemu se razvijene zemlje nisu slagale. Iduće godine 15. veljače 1991. godine bio je održan drugi sastanak u Višegradu u Mađarskoj. Već je tim drugim susretom bio vidljiv napredak u približavanju tranzicijskih zemalja razvijenim zemljama Europe. Tada je osnovana tzv. Višegradska grupa ili skraćeno 4V što je naziv za udruženje četiriju srednjoeuropskih suverenih država: Mađarske, Slovačke, Češke i Poljske. Ranije se ovaj savez nazivao Višegradskim trokutom koji su činile tri države (federalna Čehoslovačka se razdvojila 1992.).¹⁹ Idući sastanak

¹⁹ https://hr.wikipedia.org/wiki/Vi%C5%A1egradska_skupina (17.02.2016.)

održao se u Poljskoj u Krakowu 5. i 6. listopada 1991. godine te je donesena tzv. Krakowska deklaracija gdje je izražena želja tranzicijskih zemalja da sudjeluju u europskim sustavima.²⁰ Krakowska deklaracija se između ostalog odnosi na usvajanje sporazuma o uzajamnoj trgovinskoj deklaraciji koji je bio temelj za potpisivanje Sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA) koji se počeo primjenjivati od 1. ožujka 1993. godine. Cilj potpisivanja Sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA) je lakši pristup Europskoj uniji te primanje pomoći od razvijenih zemalja zapadne Europe. U Sporazumu je predviđeno postupno oslobađanje od carina na industrijske proizvode u roku od osam godina te djelomično oslobađanje ograničenja za poljodjelske i prehrambene proizvode. Sporazumom je također dogovoren popis proizvoda za koje se mora ukinuti carina odmah te popis onih proizvoda kojima će se carine smanjivati postupno prema dogovoru.

Ciljevi CEFTA-e su:

- Harmonizirati razvoj ekonomskih odnosa kroz ekspanziju trgovine,
- porast životnog standarda,
- osiguranje veće zaposlenosti, rast proizvodnosti te
- financijska stabilnost.

4.2. Zemlje članice CEFTA-e

Zemlje osnivačice CEFTA-e (Poljska, Mađarska i Čehoslovačka) potpisale su sporazum o osnivanju 21. prosinca 1992. godine, a cilj svih zemalja članica CEFTA-e je ulazak u EU, te se stoga CEFTA tretira kao privremeni sporazum gdje članice ne ulažu previše truda u njezin razvoj.

Na sastanku u Brnu 11. rujna 1995. godine donesena je odluka o proširenju CEFTA-e te u siječnju 1996. Slovenija postaje petom članicom. Rumunjska se

²⁰ <http://www.stosunkimiedzynarodowe.pl/grupa-wyszehradzka> (17.02.2016.)

pridružuje članstvu u srpnju 1997. godine, a Bugarska u siječnju 1999. godine postaje članicom CEFTA-e. Hrvatska postaje članica 6. prosinca 2002. godine, zatim slijedi pridruženje Makedonije 2006. godine. U 2007. godini članstvu pristupa čak šest zemalja: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Moldavija, Srbija i Kosovo.

Članstvo Češke, Mađarske, Poljske, Slovačke i Slovenije završava u siječnju 2004. godine nakon stupanja navedenih zemalja u članstvo Europske unije. Novo napuštanje CEFTA-e slijedi 2007. godine kada se Rumunjsku i Bugarsku pridružuju zajednici Europske unije. Posljednja istupa Hrvatska danom pridruživanja Europskoj uniji u srpnju 2013. godine.²¹

Pozitivne implikacije CEFTA-e:

- Porast međusobne trgovine
- Zaštita skretanja trgovine
- Ublažavanje segmentacije tržišta Srednje Europe
- Porast stabilnosti u regiji

Negativne implikacije CEFTA-e:

- Zemlje članice se bore za bolju poziciju u odnosu na EU
- Povijesne i etničke tenzije
- Nerazmjer u veličini zemalja i gospodarskom razvoju
- Privlačenje stranih investicija

²¹ https://hr.wikipedia.org/wiki/Srednjoeuropski_ugovor_o_slobodnoj_trgovini (17.02.2016.)

Tablica 5 Bivše zemlje članice CEFTA-e

Država		Pristupanje	Napuštanje
Čehoslovačka	Češka	1992.	2004.
	Slovačka		
Mađarska		1992.	2004.
Poljska		1992.	2004.
Slovenija		1996.	2004.
Rumunjska		1997.	2007.
Bugarska		1998.	2007.
Hrvatska		2002.	2013.

Izvor: obrada autora prema: Wikipedija - Srednjoeuropski ugovor o slobodnoj trgovini;
https://hr.wikipedia.org/wiki/Srednjoeuropski_ugovor_o_slobodnoj_trgovini

Tablica prikazuje zemlje bivše članice CEFTA-e te godinu njihovog pristupanja članstvu, a isto tako i godinu kad napuštaju CEFTA-u i pridružuju se Europskoj uniji.

Tablica 6 Sadašnje države članice CEFTA-e

Država	Pristupanje	Broj stanovništva u milijunima	Površina (km ²)	BDP u milijardama (\$)	BDP per capita (\$)
Albanija	2007.	2,760	28,748	32,800	11 885
Bosna i Hercegovina	2007.	3,863	51,209	39,286	10 169
Crna Gora	2007.	0,625	14,026	9,884	15 805
Kosovo	2007.	1,824	10,908	17,575	9 635
Makedonija	2007.	2,073	25,333	28,926	13 955
Moldavija	2007.	3,558	33,843	17,693	4 973
Srbija	2007.	7,164	88,361	95,859	13 380

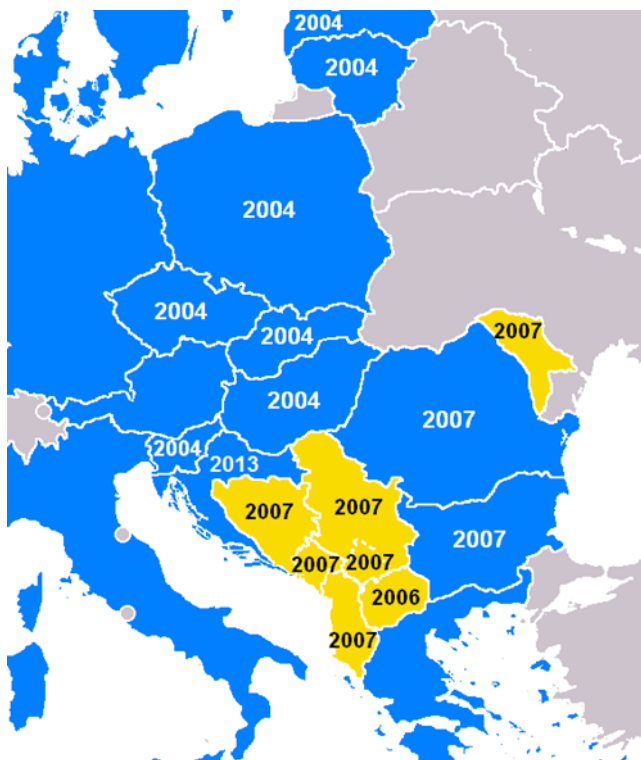
*BDP u USD i BDP per capita u USD izračunati su prema tekućim cijenama

*Projekcija IMF za 2015. godinu

Izvor: obrada autora prema: International Monetary Fund;

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>

Tablica broj 6 nam prikazuje trenutne zemlje članice CEFTA-e: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo, Makedonija, Moldavija i Srbija. Iz tablice se također može vidjeti da su sve navedene zemlje pristupile članstvu iste godine. U tablici su također iskazani i podatci iz 2015. godine o visini BDP-a te BDP *per capita* za svaku članicu CEFTA-e. Prema iskazanim podacima možemo vidjeti da najmanji ukupni BDP ima Crna Gora dok s druge strane ima najveći BDP *per capita* 15 805 USD obzirom na to da je najmanja zemlja članica. Zatim slijedi Srbija sa 13 380 USD BDP *per capita*, nakon nje Makedonija sa 13 955 USD, Albanija 11 885 USD, Bosna i Hercegovina 10 169 USD, te Kosovo 9 635 USD i Moldavija 4 973 USD.

Slika 1 Sadašnje i bivše članice CEFTA-e

Izvor: Wikipedija - Srednjoeuropski ugovor o slobodnoj trgovini;
https://hr.wikipedia.org/wiki/Srednjoeuropski_ugovor_o_slobodnoj_trgovini

Na slici označene sa žutom bojom prikazane su zemlje trenutne članice CEFTA-e: Bosna i Hercegovina, Srbija, Makedonija, Crna Gora, Moldavija, Albanija i Kosovo. Dok su sa plavom bojom označene zemlje bivše članice CEFTA-e, a trenutne članice Europske unije.

4.3. Razlika između CEFTA-e 2006. i ranijih bilateralnih sporazuma

Zemlje osnivačice CEFTA-e postižu svoj cilj udruženja, a to je priključenje Europskoj uniji. Za njih je članstvo u CEFTA-i značio privremeni sporazum radi lakšeg kasnijeg ulaska u EU. Nakon ulaska Češke, Mađarske, Poljske, Slovačke i Slovenije u članstvo Europske unije 1. svibnja 2004. godine u CEFTA-i ostaju: Bugarska, Hrvatska, Makedonija i Rumunjska. Nakon petog vala proširenja Europske unije granice CEFTA-e se pomiču na jug te se vidi prelazak zemalja članica CEFTA-e sa srednje i istočne Europe na zemlje jugoistočne Europe. Iz tog razloga više nije bio primjeren ugovor o CEFTA-i koji su potpisale zemlje osnivačice te se javlja potreba za sastavljanjem novog Ugovora koji će se prilagoditi zemljama jugoistočne Europe.

Stoga na području jugoistočne Europe nastaje nova integracija pod nazivom „CEFTA 2006“ koje je ujedno i ugovor koji je zamijenio dosadašnjih 32 bilateralna sporazuma o slobodnoj trgovini između zemalja jugoistočne Europe. Novi Ugovor bi trebao pomoći zemljama članicama na način da se jača ekonomska veza te međusobna trgovina između zemalja članica. Ugovorom o „CEFTA-i 2006“ pristupaju osim četvero starih članica i šest novih članica.

Tablica 7 Razlika CEFTA-e 2006 i bilateralnih sporazuma

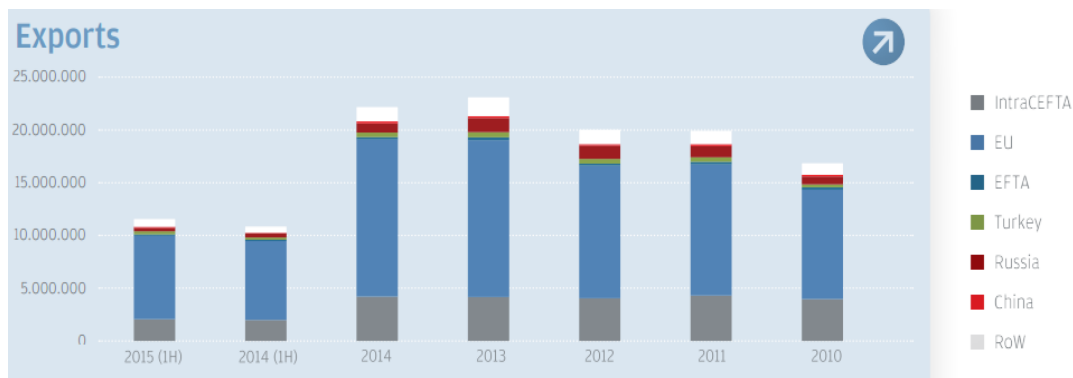
CEFTA 2006	BILATERALNI SPORAZUMI
1 sporazum (jedan sporazum regulira uvjete trgovine)	32 bilateralna sporazuma (svaki sporazum na svoj način regulira uvjete trgovine)
Liberalizacija svih industrijskih proizvoda (svi industrijski proizvodi su liberalizirani)	Liberalizacija svih industrijskih proizvoda (ugovorena je liberalizacija svih industrijskih proizvoda)
Dodatna liberalizacija poljoprivrednih proizvoda (prenesene carinske koncesije iz bilateralnih sporazuma i dogovoren početak pregovora o daljnjoj liberalizaciji)	Djelomična liberalizacija poljoprivrednih proizvoda (razlikuje se od sporazuma do sporazuma u regiji da li je bilateralno ugovorena djelomična ili potpuna liberalizacija poljoprivrednih proizvoda)
Nema količinskih ograničenja	Nema količinskih ograničenja
Nema izvoznih subvencija (ukinute sve izvozne subvencije)	Nema eksplicitne zabrane korištenja izvoznih subvencija (nema jasne zabrane pa su se primjenjivale izvozne subvencije)
Nema fiskalne diskriminacija (odredbe su dopunjene eksplicitnom obvezom ne samo nediskriminacije već i ukidanjem svih postojećih oblika diskriminacije)	Nema fiskalne diskriminacije (nije postojala eksplicitna obveza ukidanja postojećih oblika diskriminacije pa je to dovodilo do različitog tumačenja njegove primjene)
Tehničke barijere u trgovini (posebno je poboljšana mehanizam rješavanja svih pitanja vezanih za tehničke propise i barijere)	Tehničke barijere u trgovini (odredbe koje su se u praksi pokazale nedovoljnima za rješavanje pitanja tehničkih barijera)

CEFTA 2006	BILATERALNI SPORAZUMI
Mehanizmi zaštite (opće i posebne zaštitne mjere, antidamping i druge mjere) (značajno poboljšani mehanizam za uvođenje različitih zaštitnih mjera i reguliranja na uvedene mjere)	Mehanizmi zaštite (opće i posebne zaštitne mjere, antidamping i druge mjere) (nedovoljno precizno definirani mehanizmi primjene mjera)
Nova trgovinska pitanja (uvedene odredbe o investicijama, uslugama, javnoj nabavi i pravima intelektualnog vlasništva)	Nema odredbi o novim trgovinskim pitanjima
Mehanizmi za rješavanje sporova (uvedeni novi mehanizmi za rješavanje sporova i dodatno precizirane procedure. Ovo bi trebalo omogućiti brže, konačno rješenje sporova, te uvesti dodatnu „disciplinu“ Potpisnica u poštivanju uvjeta trgovine koji su ugovoreni)	Mehanizmi za rješavanje sporova (mehanizam koji se pokazao izuzetno neefikasnim, pa su sporovi trajali po nekoliko godina, uzrokujući štetu, bez adekvatnog mehanizma za popravljavanje štete)

Izvor: obrada autora prema: Komentar na odredbe sporazuma CEFTA 2006.;
<http://www.mvteo.gov.ba>

4.4. Međusobna suradnja zemalja članica CEFTA-e

Potpisivanje novog Sporazuma „CEFTA 2006“ trebalo je pomoći zemljama članicama unapređenje trgovinske suradnje, međutim u praksi se nije pokazalo tako. Kao razlog navodi se slaba konkurentnost zemalja CEFTA-e u odnosu na zemlje EU. Zemlje članice CEFTA-e najviše su orijentirane na trgovinu sa zemljama EU, budući da je njihov glavni cilj pridruženje članicama Europske unije. U sljedećim tablicama bit će prikazane međusobne razmjene zemalja članica CEFTA-e te suradnja sa ostatkom svijeta i zemljama Europske unije.

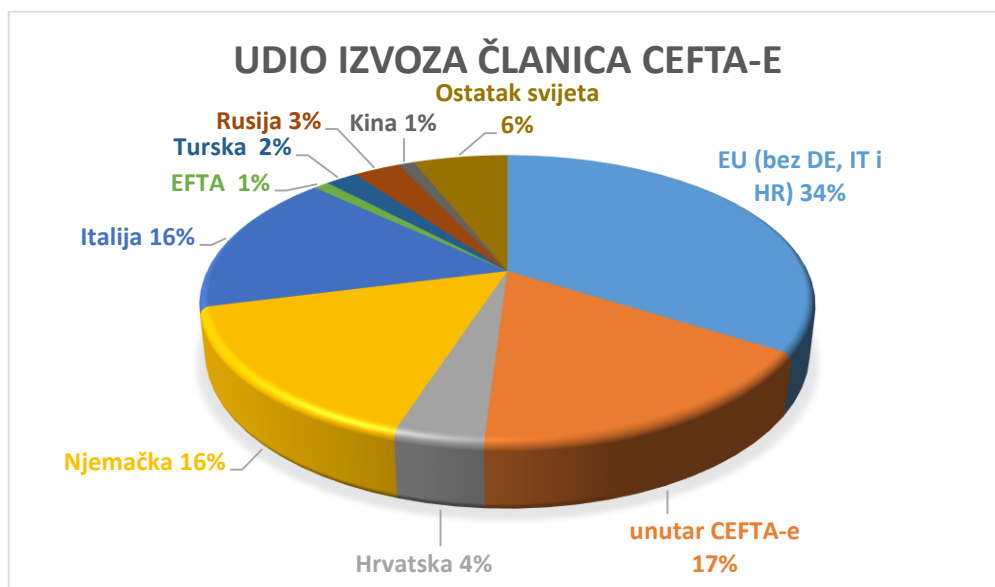
Grafikon 2 Izvoz zemalja članica CEFTA-e u 2015.

*podaci su iskazani u 1000 EUR

Izvor: CEFTA trade statistics 2015 (half year update);

http://www.cefta.int/sites/default/files/Cefta_trade_statistics_BROCHURE_1H%202015_0.pdf

Na grafu je prikazan izvoz zemalja članica CEFTA-e prema zemljama EU, zemljama EFTA-e, Turskoj, Rusiji, Kini i prema ostatku svijeta. Graf prikazuje izvoz od 2010. do 2015. godine gdje možemo vidjeti da izvoz iz godine u godinu ima nisku stopu rasta. Daleko najveći izvoz ostvaruju se sa zemljama EU. Zatim slijedi izvoz unutar zemalja CEFTA-e sa također značajnim ostvarenim udjelom izvoza.

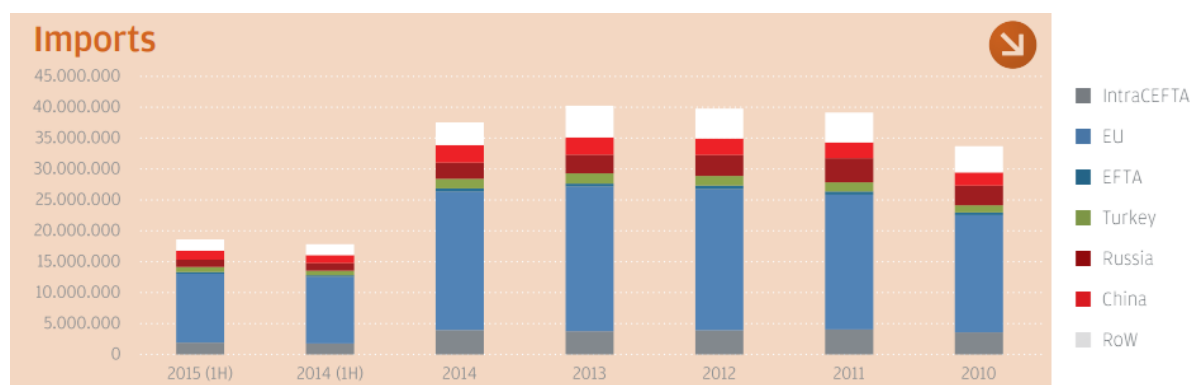

Grafikon 3 Udio izvoza članica CEFTA-e u 2015.

Izvor: obrada autora prema: CEFTA trade statistics 2015 (half year update) ;

http://www.cefta.int/sites/default/files/Cefta_trade_statistics_BROCHURE_1H%202015_0.pdf

Kada gledamo izvoz, daleko najveći izvoz se ostvaruje unutar granice Europe što zajedno iznosi oko 90% ukupnog izvoza CEFTA-e. Kada gledamo pojedinačan izvoz prema zemljama Europe, najviše se izvozi u zemlje EU što iznosi ukupno 34% izvoza gdje su izuzete Njemačka i Italija u koje se izvozi najviše, te Hrvatska sa izvozom od 4%.

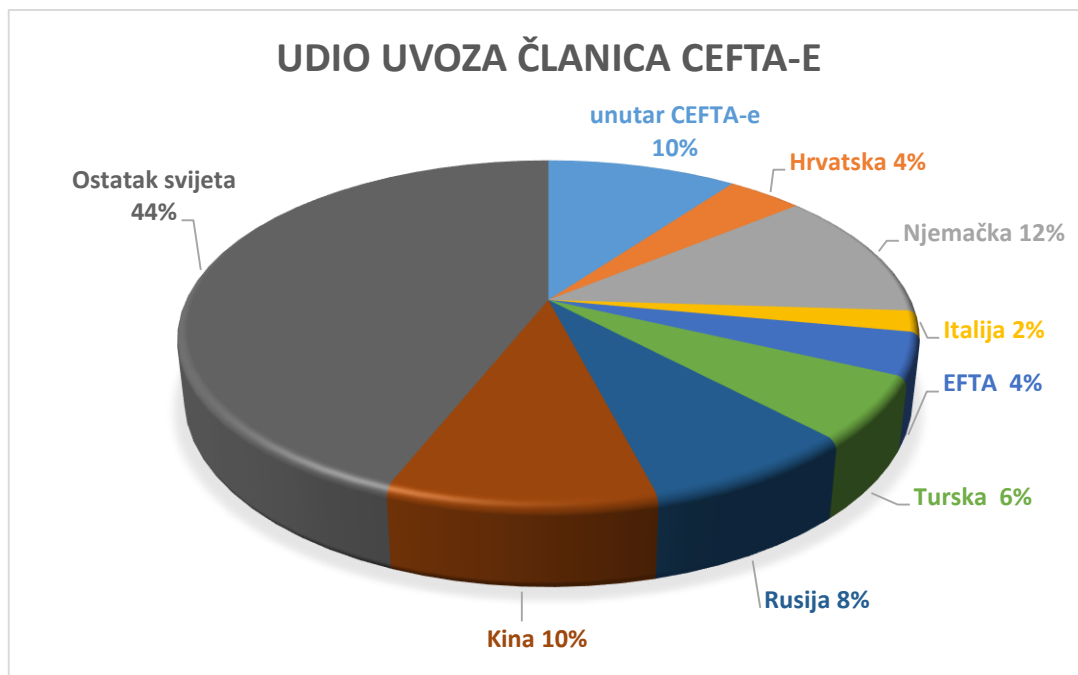
Grafikon 4 Uvoz zemalja članica CEFTA-e u 2015.

*podaci su iskazani u 1000 EUR

Izvor: CEFTA trade statistics 2015 (half year update);

http://www.cefta.int/sites/default/files/Cefta_trade_statistics_BROCHURE_1H%202015_0.pdf

Graf broj 4 prikazuje zemlje iz kojih se najviše uvozi u zemlje CEFTA-e. Iako zemlje članice imaju velik potencijal za razvoj vlastitih proizvoda kojima bi mogle zadovoljiti domaću proizvodnju, unatoč tome njihov uvoz i dalje raste iz godine u godinu. Te se tako iz grafa može vidjeti da se daleko najveći uvoz ostvaruje iz zemalja članica Europske unije. Zemlje CEFTA-e značajan uvoz ostvaruju još sa Kinom, Rusijom te Turskom. Prema podacima sa grafa može se vidjeti da je uvoz od 2010. do 2013. godine u konstantnom rastu, dok u 2014. godinu neznatno opada.

Grafikon 5 Udio uvoza članica CEFTA-e u 2015.

Izvor: obrada autora prema: CEFTA trade statistics 2015 (half year update)
http://www.cefta.int/sites/default/files/Cefta_trade_statistics_BROCHURE_1H%202015_0.pdf

Grafikon prikazuje udio ostvarenog uvoza članica CEFTA-e u 2015. godini gdje vidimo da se veliki dio uvoza ostvaruje izvan granica Europe od čega najviše iz Kine. Dok se unutar Europe najviše uvozi iz članica CEFTA-e što iznosu 10% ukupnog ostvareno izvoza. Daleko najveći uvoznik iz Europe je Njemačka sa kojom je ostvareno 12% ukupnog uvoza u 2015. godini.

5. EFTA

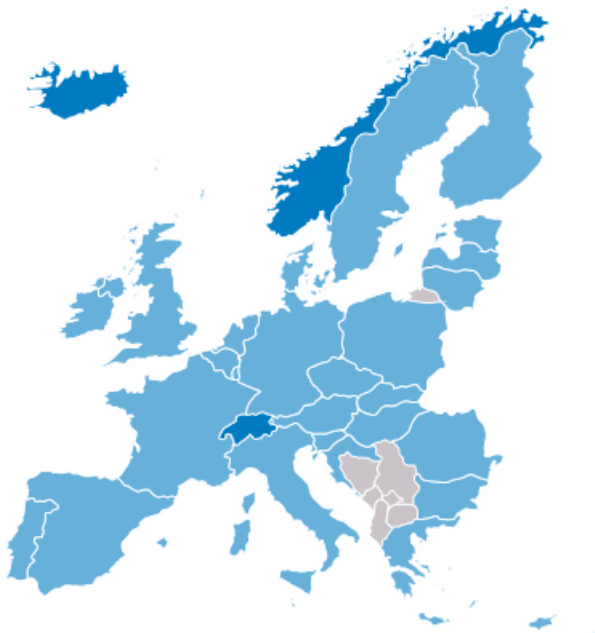
Europska slobodna trgovinska zona (EFTA) osnovana je 3. svibnja 1960. godine, a zemlje osnivačice su: Austrija, Danska, Norveška, Portugal, Švedska, Švicarska i Ujedinjeno Kraljevstvo te im se naknadno priključuju Island i Finska. Zemlje osnivačice kasnije napuštaju EFTA-u te pristupaju zajednici Europske unije. Stoga danas EFTA broji svega četiri zemlje članice: Lihtenštajn, Norveška, Island i Švicarska. Države članice EFTA-e ugovorile su slobodnu trgovinu s nizom drugih zemalja te isto tako sve četiri članice sudjeluju u jedinstvenom tržištu Europske unije Sporazumom o europskom gospodarskom prostoru (EEA) te Švicarska bilateralnim sporazumima. Takav razvoj potaknuo je države EFTA-e na osuvremenjivanje konvencije kojom bi se osigurao nastavak pružanja uspješnog okvira za širenje i liberalizaciju trgovine među samim državama te ostatkom svijeta.

Slika 2 EFTA i Europska unija 1960. godine

Izvor: This is EFTA 2015; www.efta.int

Na slici su prikazane zemlje osnivačice EFTA-e 1960. godine: Austrija, Danska, Norveška, Portugal, Švedska, Švicarska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Island postaje članicom 1970., a već 1972. godine Danska i Ujedinjeno kraljevstvo napuštaju EFTA-u kako bi se priključile Europskoj ekonomskoj zajednici. Portugal napušta članstvo 1985., a već sljedeće godine priključuje se Finska. Lihtenštajn se priključuje EFTA-i 1991. godine i te je danas jedna od četiriju članica. Posljednje napuštaju EFTA-u te se pridružuju obitelji Europske unije: Austrija, Finska i Švedska.

Slika 3 EFTA i Europska unija 2015. godine

Izvor: This is EFTA 2015; www.efta.int

Slika prikazuje trenutne četiri zemlje članice EFTA-e: Lihtenštajn, Norveška, Island i Švicarska. Dok su Norveška i Švicarska članice još od osnivanja EFTA-e 1960. godine, Island se pridružuje članstvu nakon 10 godina, a Lihtenštajn postaje članicom tek 1991. godine.

Tablica 8 Osnovni podaci zemalja EFTA-e 2015. godine

Država	Pristupanje	Broj stanovništva u milijunima	BDP u milijardama (\$)	BDP <i>per capita</i> (\$)
Lihtenštajn	1991.	0,037	5,855	157 040
Norveška	1960.	5,213	420,958	80 748
Island	1970.	0,328	17,807	54 331
Švicarska	1960.	8,189	688,434	84 069

*BDP u USD i BDP *per capita* u USD izračunati su prema tekućim cijenama

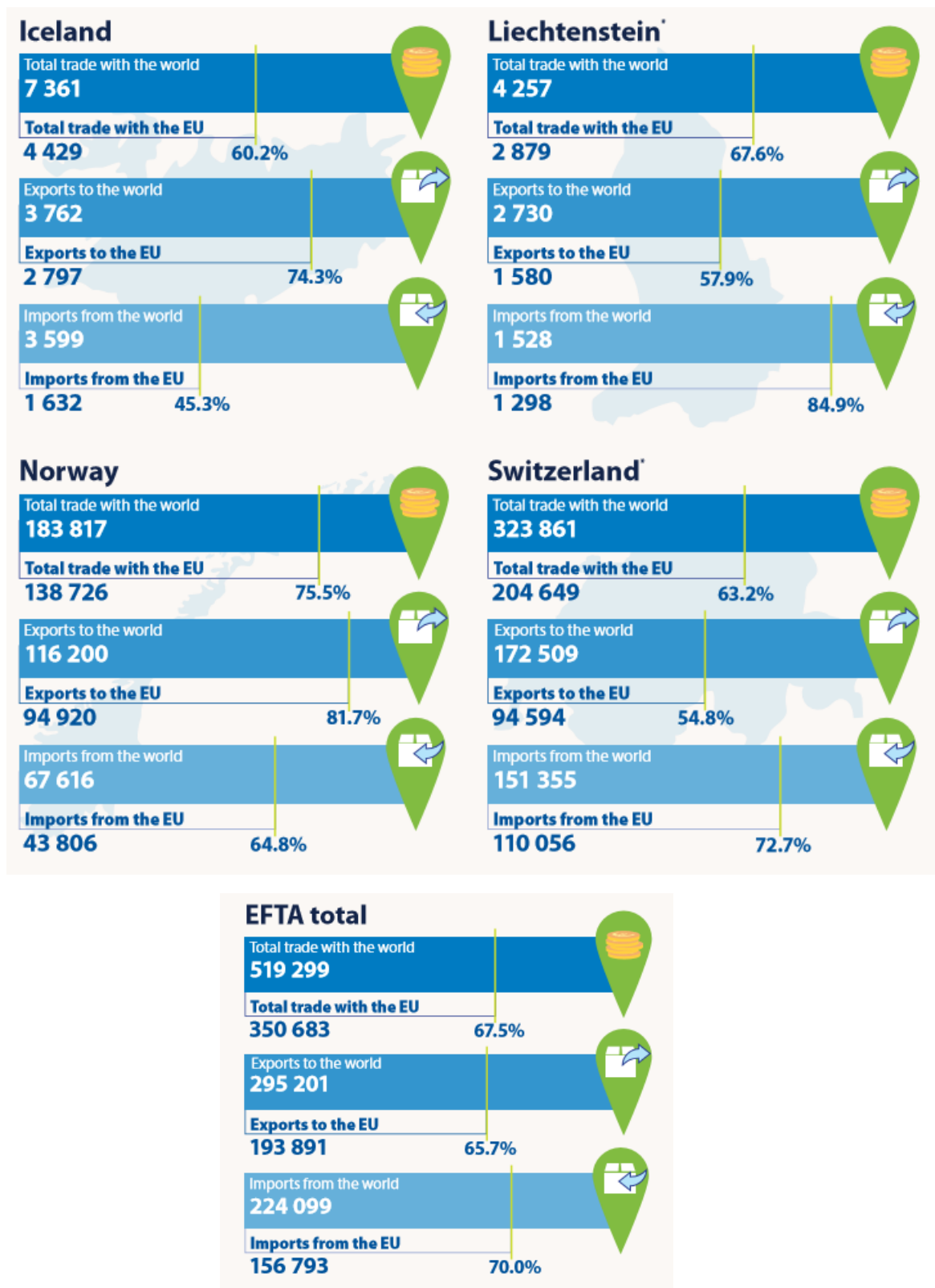
*Projekcija IMF za 2015. godinu

Izvor: obrada autora prema: International Monetary Fund;

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>

U tablici su iskazani osnovni podaci zemalja članica EFTA-e. Prema iskazanim podacima koji se odnose na broj stanovništva pojedinih zemalja članica vidimo da se radi o vrlo različitim zemljama gdje Švicarska i Norveška imaju milijunsku populaciju, dok su s druge strane Lihtenštajn koji broji oko 37 000 stanovnika i Island sa 328 000 stanovnika. Za zemlje članice EFTA-e se može reći da su to jedne od najrazvijenijih zemalja Europe s obzirom na BDP *per capita* koji ostvaruju.

Slika 4 Robna razmjena zemalja EFTA-e sa svijetom i Europskom unijom 2013.

*podaci u milijunima EUR i %
Izvor: This is EFTA 2015; www.efta.int

Na slici su prikazane robne razmjene zemalja EFTA-e sa svijetom te sa zemljama Europske unije

Island od ukupne razmjene ostvaruje 60,2% robne razmjene unutar zemalja članica EU od čega se veći dio odnosi na izvoza, od čega 74,3% u zemlje EU, te 45,3% uvoza iz zemalja EU od ukupnog uvoza.

Lihtenštajn ostvaruje manje ukupnog izvoza i uvoza što je i razumljivo s obzirom da je najmanja zemlja članica. Od tog ostvaruje jedanput više izvoza u odnosu na uvoz. Dok je 57,9% ukupnog izvoza ostvareno u zemljama članica EU, uvozi se također najviše iz zemalja Europske unije što je 84,9% ukupnog uvoza Lihtenštajna.

Norveška kao najveća zemlja članica EFTA-e ne ostvaruje i najveći izvoz, a s obzirom na uvoz, izvoz je vrlo visoki što je iznimno važno za gospodarstvo Norveške. Od ukupnog izvoza iznosi visokih 81,7% izvoze u zemlje Europske unije dok uvoze 64,8% također iz zemalja EU.

Švicarska kao zemlja koja ima najveći BDP među zemljama članicama EFTA-e ostvaruje izvoz od 54,8%, te uvoza 72,7% iz zemalja EU.

Posljednja tablica prikazuje ukupan uvoz/izvoz za sve zemlje članice EFTA-e koje su ostvarile robnu razmjenu nešto više od 519 milijardi EUR u 2013. godini. Od ukupne razmjene izvoz je veći (295 milijardi) dok je uvoz (224 milijardi EUR). Prema iskazanim podacima više uvoze iz zemalja EU, čak 70% ukupnog uvoza dok je izvoze 65,7% u zemlje EU.

6. NAFTA

NAFTA ili Sjevernoamerički sporazum o slobodnoj trgovini predstavlja institucionalnu integraciju koja je nastala potpisivanjem Ugovora između SAD-a, Kanade i Meksika 17. prosinca 1992. godine, a postaje punopravna 1. siječnja 1994. godine. Cilj integracije je jačanje demokracije, ljudskih prava, očuvanje mira i sigurnosti, borba protiv siromaštva, te je najvažnije da se stvori najveća zona slobodne trgovine u svijetu.

NAFTA navodi opće ciljeve, tj. da se:²²

1. Uklone zapreke trgovini unutar granica i olakša pogranični promet roba i usluga između teritorija ugovornih strana,
2. uvedu uvjeti za poštenu konkurenciju na područjima slobodne trgovine,
3. znatno povećaju prilike za ulaganje na područjima ugovornih strana,
4. osigura odgovarajuća i učinkovita zaštita i provođenje prava intelektualnog vlasništva na teritoriju svake ugovorne strane,
5. stvore djelotvorni postupci za primjenu i provođenje ovoga Sporazuma glede stvaranja zajedničke uprave i rješavanje sporova, i
6. utvrditi okvir za daljnju trilateralnu, regionalnu i multilateralnu suradnju na proširenju i poticanju koristi od ovoga Sporazuma.

Cilj pristupanja članstvu za SAD i Kanadu je da prošire svoje tržište te prostor za ulaganje, dok je cilj Meksika osigurati dotok kapitala u zemlju.

Isto tako članstvom u NAFTA-i Kanada i Meksiko dobivaju pristup američkom tržištu, a kompanije iz SAD-a mogu slobodno djelovati.

Kanada i SAD potpisuju bilateralni sporazum o slobodnoj trgovini godine 1988., a nakon toga američka vlada otpočela je pregovore s Meksikom o namjeri da potpišu također sličan ugovor. Kasnije se pregovorima pridružuje i Kanada. U isto vrijeme 1992. godine potpisan je i Maastrichtski ugovor kojim je proglašena Europska unija te je to bio još veći poticaj za sklapanje ovog

²² Sapunar, Josip. 2003. NAFTA sustav i njegovo značenje u ekonomskoj globalizaciji svijeta. Doktorski rad. Fakultet političkih znanosti Sveučilište u Zagrebu. Zagreb. 50. str

velikog regionalnog ugovora.²³ Svrha sporazuma bila je ukidanje svih prepreka slobodnoj trgovini i investicijama između SAD-a, Meksika i Kanade. Prilikom samog stupanja Sporazuma na snagu ukinuta je carina na više od polovice proizvoda koji se u SAD uvoze iz Meksika, te gotovo trećina proizvoda koji dolaze u Meksiko iz SAD-a. Sporazumom se predviđalo daljnje smanjivanje carina te drugih necarinskih barijera.

Ovakav Sporazum imao je pozitivne, a isto tako i negativne posljedice. U Meksiku se indeks siromaštva smanjio, a dohodak povećao što je dijelom rezultiralo i snižavanjem hrane koja se uvozila iz SAD-a što je opet sa druge strane imalo negativne posljedice na meksičke farmere koje je ugrozio uvoz američkih poljoprivrednih proizvoda te na taj način učinio domaću proizvodnju nekonkurentnom. Za SAD-a je također imalo negativne posljedice to što se uvozila jeftinija roba iz Meksika te su na taj način bili oštećeni tvornički radnici. U Meksiku su počele nicati tvornice koje su uvozile sirovine te su proizvodile isključivo za izvoz a to su ujedno bile i tvornice koje su prije radile u SAD-u, te je na taj način porastao izvoz Meksika s visokotehnološkim i visokokvalitetnim proizvodima. Utrostručila se trgovina poljoprivrednim proizvodima, te su tako Meksiko i Kanada postali glavni opskrbljivači tržišta SAD-a. Proizvođačima je omogućen bolji pristup sirovinama, tehnologijama i kapitalu. Osnivanje NAFTA-e utjecalo je različito na zemlje članice. Te je tako u Kanadi BDP od 3,6% rastao brže od američkog 3,3% ili meksičkog 2,7%. Broj zaposlenih također je rastao, gdje nije čak ni zaposlenost padala u industrijskoj grani kao što je bio slučaj u SAD-u.

²³ Bacon, David. 2004. *The Children of NAFTA: Labor wars on the U.S./Mexican Border*, University of California Press, Berkeley, USA

Tablica 9 Stanovništvo i BDP zemalja članica NAFTA-e

Država	Pristupanje	Broj stanovništva u milijunima	BDP u milijardama (\$)	BDP <i>per</i> <i>capita</i> (\$)
SAD	1994.	321,239	18 124,731	56 421
Kanada	1994.	35,876	1 615,471	45 028
Meksiko	1994.	121,087	1 231,982	10 174

*BDP u USD i BDP *per capita* u USD izračunati su prema tekućim cijenama

*Projekcija IMF za 2015. godinu

Izvor: obrada autora prema: International Monetary Fund;

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>

Daleko najviše stanovništva broji SAD s ukupno 321 milijuna stanovništva zatim Meksiko sa 121 milijun i Kanada s 35 milijuna stanovništva. Najviši BDP ostvaruje SAD, a isto tako i najviši BDP *per capita* koji iznosu 56 421 USD dok u slučaju Meksika BDP *per capita* iznosi 10 174 USD.

Tablica 10 Izvoz/uvoz NAFTA-e u 2014.

Država	Izvoz		Uvoz	
	Ukupan izvoz (svijet)	Ukupan izvoz (NAFTA)	Ukupan uvoz (svijet)	Ukupan uvoz (NAFTA)
Kanada	475	368	475	288
Meksiko	398	330	412	212
SAD	1 621	553	2 413	649
NAFTA	2 494	1 251	3 300	1 149

*milijarda USD

Izvor: World trade developments;

https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its15_world_trade_dev_e.pdf

NAFTA je ostvarila ukupan izvoz izvan zemalja NAFTA-e u 2014. u iznosu od 2 494 milijarde USD, dok je uvezla nešto više u iznosu od 3 300 milijarde USD. Pojedinačno gledano zemlje članice, daleko najviše izvozi ali isto tako i uvozi SAD. Na drugom mjestu je Kanada sa izvozom od 475 milijarde USD, ali isto takvim i uvozom, te Meksiko koji je više uvezio nego izvezio u 2014. godini.

7. MERCOSUR

MERCOSUR predstavlja zajedničko tržište Južne Amerike, a svrha mu je promicanje slobodne trgovine između zemalja članica. Predstavlja regionalni trgovinski sporazum koji su u početku osnovale: Argentina, Brazil, Paragvaj i Urugvaj. Konstituiran je potpisivanjem Ugovora u Asuncionu 26. ožujka 1991. koji je kasnije dopunjen Ugovorom u Ouro Preto-u u Brazilu 1994. godine.

Venezuela postaje pridružena članica 2004. godine, a zatim potpisuje sporazum o pristupanju 2006. godine. Iste godine parlamenti Urugvaja i Argentine ratificiraju taj sporazum, dok parlament Brazila to radi tek 2009. godine. Ipak parlament Paragvaja nije ratificirao sporazum što je sprječavalo Venezuelu da postane punopravna članica.²⁴

29. lipnja 2012. Paragvaj je suspendiran zbog povrede Demokratske Klauzule MERCOSUR-a. Ostale članice MERCOSUR-a smatrale su da je opoziv paragvajskog predsjednika Fernanda Luga 21. lipnja 2012. bio *coup d'état* (državni udar), dok je Lugo službeno priznao odgovornost ali je to nazvao parlamentarnim udarom.²⁵ Venezuela postaje punopravna članica mjesec dana nakon suspenzije Paragvaja.

Predsjednici zemalja MERCOSUR-a (Argentine, Brazila, Urugvaja i Venezuele) izjavili su u srpnju 2013. da će obustaviti suspenziju Paragvaja nakon inauguracije novog paragvajskog predsjednika u kolovozu iste godine. Paragvaj se protivio ulasku Venezuele te je tvrdio da se glasovanje o ulasku Venezuele u MERCOSUR nije smjelo održati za vrijeme njihove suspenzije.²⁶

Status pridruženih članova imaju Bolivija, Čile, Kolumbija, Ekvador i Peru, a status promatrača Novi Zeland i Meksiko. Bolivija je potpisala ugovor o pristupanju u punopravno članstvo 17. srpnja 2015. godine te trenutno čeka ratifikaciju parlamenta punopravnih članica MERCOSUR-a.

²⁴ <https://en.wikipedia.org/wiki/Mercosur> (06.03.2016.)

²⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Impeachment_of_Fernando_Lugo (06.03.2016.)

²⁶ <https://en.wikipedia.org/wiki/Mercosur> (06.03.2016.)

Tržište MERCOSUR-a obuhvaća preko 260 milijuna ljudi na 12,8 milijuna km².²⁷

Organizacija ima određene prioritete:

- Slobodno kretanje robe i usluge između zemalja članica
- Ukidanje carina i ostalih necarinskih barijera među članicama
- Usuglašavanje zajedničke trgovinske politike prema trećim zemljama
- Obveza zemalja članica da čine potrebne prilagodbe u svojem zakonodavstvu

Cilj potpisivanja sporazuma iz Asunciona bio je da se najprije uspostavi slobodna trgovinska zona, zatim carinska unija te nakraju zajedničko tržište. Naime, u zajedničkom tržištu je, uz zajedničku carinsku politiku zajamčeno i slobodno kretanje radne snage i kapitala preko međunarodnih granica pojedine zemlje članice, što zavisi od jednakih prava i dužnosti svih zemalja u zajedničkom tržištu. Sporazumno su predviđene: trgovine slobodne zone, industrijske slobodne zone i izvozne proizvodne zone, kao i specijalne carinske zone. Sve one imaju poseban carinski status u odnosu na matične teritorije zemalja članica, što se koristi prelaznim rješenjem dok se ne uspostavi zajedničko tržište, te one mogu nastaviti svoje aktivnosti do 2013. godine. Za sada postoje dvije takve zone: Manaus u Brazilu i Tierra del Fuego u Argentini.

Posebna pažnja posvećena je stranim investicijama i njihovoj zaštiti na teritoriju zemalja članica jer se drži da je investiranje jedne zemlje na teritoriju druge zemlje članice vrlo važno za intenziviranje ekonomske suradnje koja će pobuditi integrativne procese između zemalja članica.²⁸

MERCOSUR je kritiziran sa različitih strana zbog pomanjkanja političke volje koja se očitovala tijekom njegovog osmogodišnjeg djelovanja za

²⁷ <http://www.cfr.org/trade/mercosur-south-americas-fractious-trade-bloc/p12762>
(18.02.2016.)

²⁸ <http://www.cfr.org/trade/mercosur-south-americas-fractious-trade-bloc/p12762>
(20.02.2016.)

produbljenjem procesa integracije. S obzirom da nije došlo do promjena u ugovorima iz Asunciona i Ouro Pretoa, mogu se zamijetiti tendencije prema stvaranju udruženih snaga djelovanja MERCOSUR-a²⁹

Tablica 11 Stanovništvo i BDP zemalja članica MERCOSUR-a 2015.

Država	Pristupanje	Broj stanovništva u milijunima	BDP u milijardama (\$)	BDP <i>per</i> <i>capita</i> (\$)
Argentina	1991.	42,434	563,138	13 270
Brazil	1991.	204,451	1 903,934	9 312
Paragvaj	1991.	7,017	30,754	4 382
Urugvaj	1991.	3,416	56,845	16 641
Venezuela	2012.	30,933	169,673	5 485
Bolivija	-	11,460	35,027	3 056
Čile	-	18,006	250,472	13 910
Kolumbija	-	48,209	332,384	6 894
Ekvador	-	16,279	102,663	6 306
Peru	-	31,911	190,268	5 962

*BDP u USD i BDP *per capita* u USD izračunati su prema tekućim cijenama

*Projekcija IMF za 2015. godinu

Izvor: obrada autora prema: International Monetary Fund;

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>

Brazil ima najviše stanovnika, oko 204 milijuna, također najjače gospodarstvo što se vidi prema ostvarenom BDP-u koji je u 2015. godini iznosio skoro 2 trilijuna USD. Razvijena poljoprivreda, rudarstvo, industrijska proizvodnja te sektor usluga čine Brazil uspješnim gospodarstvom koje je veće i snažnije od bilo kojeg južno američkog gospodarstva. Najviši BDP *per capita* u iznosu od 16 641 USD ostvaruje Urugvaj, kojeg karakterizira izvozno orijentiran poljoprivredni sektor i razvijen sektor industrije. Zatim slijede Čile i Argentina koje ostvaruju preko 13 000 BDP *per capita*. Najmanji BDP i BDP *per capita* između zemalja članica ostvaruje Paragvaj.

²⁹ Pomorski zbornik 39 (2001)1, 57-74

Tablica 12 Izvoz/uvoz MERCOSUR-a u 2014.

Država	Izvoz		Uvoz	
	Ukupan izvoz (svijet)	Ukupan izvoz (MERCOSUR)	Ukupan uvoz (svijet)	Ukupan uvoz (MERCOSUR)
Argentina	72	20	65	15
Brazil	225	25	239	19
Paragvaj	10	4	12	5
Urugvaj	9	3	11	4
MERCOSUR	316	52	327	43

*milijarda USD

Izvor: World trade developments;

https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its15_world_trade_dev_e.htm

Tablica broj 12 prikazuje ukupan izvoz i uvoz zemalja MERCOSUR-a koji ostvaruju međusobno sa zemljama članicama MERCOSUR-a te sa ostatkom svijeta. Daleko najveći izvoz, ali i uvoz van MERCOSUR-a ostvaruje Brazil. U 2014. godini Brazil je uvezao ukupno 239 milijarde USD, dok je izvoz bio nešto manji u iznosu od 225 milijarde USD. Na drugom mjestu je Argentina sa ostvarenim većim izvozom od uvoza, te slijede Paragvaj i Urugvaj.

8. ASEAN

Udruženje zemalja Jugoistočne Azija vodeći je trgovinski sporazum na azijsko-pacifičkom području. ASEAN je osnovan 8 kolovoza 1967. godine u Bangkoku gdje su SAD imale važnu ulogu prilikom osnivanja potpisivanjem Bangkok deklaracije. Zemlje osnivačice ASEAN-a su Indonezija, Malezija, Filipini, Singapur i Tajland. Kroz godine se priključuje još zemalja, te se tako prvi priključuje Brunej Darussalam 7. siječnja 1984. godine, zatim 28. srpnja 1995. godine Vijetnam, dvije godine kasnije Laos i Myanmar te je posljednje priključenje 30. travnja 1999. godine Kambodža.

Tablica 13 Stanovništvo i BDP zemalja članica ASEAN-a u 2015.

Zemlje ASEAN-a	Godina pristupanja	Broj stanovništva (u milijunima)	BDP (u milijardama)	BDP <i>per capita</i>
Indonezija	1967.	255,077	2 840,243	11 134
Malezija	1967.	30,776	788,840	25 631
Filipini	1967.	101,423	745,261	7 348
Singapur	1967.	5,523	470,551	85 198
Tajland	1967.	68,838	1 031,183	14 979
Brunej Darussalam	1967.	0,419	30,212	72 370
Vijetnam	1995.	91,578	546,143	5 963
Laos	1997.	7,029	37,244	5 298
Myanmar	1997.	51,846	264,464	5 100
Kambodža	1999.	15,543	54,035	3 476

*BDP u USD i BDP *per capita* u USD izračunati su prema tekućim cijenama

*Projekcija IMF za 2015. godinu

Izvor: obrada autora prema: International Monetary Fund;

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>

Danas ASEAN broji 10 zemalja članica koje se prostiru na 4,45 km² gdje živi oko 600 milijuna stanovnika. Najmnogoljudnija zemlja je Indonezija, dok su najslabije naseljeni Brunej Darussalam. Može se reći da je to spoj bogatih, ali i velikom većino siromašnih zemalja, tj. zemalja koje imaju raznoliku razvijenost. ASEAN se osnovao radi povećanja ekonomskog rasta, socijalnog napretka te razvoja kulture i regija te da se potiče mir i stabilnost unutar regije. Posebno je zanimljiv Singapur koji je od britanske kolonije postao razvijena industrijska zemlja. Velika prednost Singapuru je luka Singapur koja je druga po veličini u svijetu. Singapur također ima daleko najveći BDP *per capita* među zemljama ASEAN-a koji iznosi 85 198 USD.

Osnovni ciljevi i svrha osnivanja ASEAN-a su:³⁰

1. Podupiranje bržeg ekonomskog rasta društvenog napretka i kulturnog razvoja regije kroz zajedničke napore u duhu ravnopravnosti i partnerstva u cilju jačanja temelja za uspješnu i mirnu zajednicu jugoistočne Azije.
2. Promicanje mira i stabilnosti u regiji poštujući zakone i pravila što su ih postavile pojedine zemlje.
3. Promicanje aktivne suradnje i zajedničke pomoći na pitanjima od zajedničkog interesa na ekonomskim, kulturnim, tehničkim, socijalnim i administrativnim područjima.
4. Pružanje pomoći jedni drugima kroz treninge te istraživačke ustanove u obrazovnim, profesionalnim, tehničkim i administrativnim područjima.
5. Učinkovitija suradnja za bolje iskorištavanje poljoprivrede i industrije, širenje međusobne trgovine kroz poboljšanje transporta, komunikacijskih sredstava te podizanje životnog standarda.
6. Promicanje proučavanja jugoistočne Azije.
7. Za održavanje bliske i korisne suradnje sa postojećim međunarodnim i regionalnim organizacijama.

³⁰ <http://www.asean.org/asean/about-asean/overview/> (24.02.2016.)

Slobodno trgovinsko područje unutar ASEAN-a formirano je 1992. godine pod nazivom AFTA (*ASEAN Free Trade Area*) koje je služilo kao dodatna potpora ostvarenju navedenih ciljeva. Zadatak AFTA-e bio je promoviranje konkurentskih prednosti regije kao jedinstvene proizvodne jedinice eliminacijom carinskih i necarinskih barijera među zemljama članicama. Potpuna eliminacija uvoznih carina na sve proizvode ostvarena je 2015. godine za šest ASEAN članica, dok bi se nove članice morale uključiti 2018. godine. Cilj eliminacija uvoznih carina je maksimalan utjecaj u poticanju ekonomske konkurentnosti ASEAN-a u odnosu na ostatak svijeta.

ASEAN je također potpisao bilateralne ugovore o slobodnoj trgovini sa: Kinom, Korejom, Australijom, Novim Zelandom i Indijom, a trenutno su u tijeku i pregovori s Europskom Unijom.

Sve članice integracije usvojile su fundamentalna načela djelovanja koja uključuju:³¹

1. Uzajamno poštivanje neovisnosti, suvereniteta, jednakosti, teritorijalne cjelovitosti i nacionalnog identiteta svih naroda.
2. Pravo svake države da vodi svoju politiku bez vanjskih smetnji ili prisile.
3. Nemiješanje u unutarnje poslove jedna drugoj.
4. Rješavanje eventualnih nesuglasica i razmirica mirnim putem.
5. Učinkovita suradnja.
6. Uporaba bilo kakve sile nije dozvoljena.

ASEAN ima postavljenu viziju, a to je da se stvori ekonomska zajednica do 2020. godine, tj. da se stvori stabilna i konkurentna regija gdje će postojati slobodna trgovina, jednak ekonomski rast, smanjenje sociokulturnih razlika, te život u miru.

³¹ <http://www.asean.org/asean/about-asean/overview/> (24.02.2016.)

Tablica 14 ASEAN uvoz/izvoz 2013-2014

Zemlje	2013			2014		
	Izvoz	Uvoz	Ukupno	Izvoz	Uvoz	Ukupno
Brunej Darussalam	11 445,4	3 611,8	15 057,2	10 584,1	3 596,6	14 180,7
Kambodža	9 148,2	9 176,0	18 324,2	10 681,4	18 973,2	29 654,6
Indonezija	182 551,8	186 628,7	369 180,5	176 292,7	178 178,8	354 471,5
Laos	2 592,8	3 292,0	5 884,9	2 639,9	2 748,9	5 388,8
Malezija	228 331,3	205 897,4	434 228,7	233 927,3	208 850,5	442 777,8
Myanmar	11 436,3	12 009,1	23 445,4	11 030,6	16 226,1	27 256,7
Filipini	53 978,3	65 130,6	119 108,9	61 809,9	67 756,9	129 566,9
Singapur	410 249,7	373 015,8	783 265,5	409 768,7	366 247,3	776 016,0
Tajland	228 730,2	249 517,1	478 247,3	227 573,6	227 952,3	455 525,9
Vijetnam	132 664,1	132 109,9	264 774,0	148 091,5	145 685,6	293 777,1
ASEAN	1 271 128,1	1 240 388,4	2 511 516,5	1 292 399,8	1 236 216,2	2 528 615,9

* Izvoz/uvoz u milijunima USD

Izvor: External Trade Statistics; <http://www.asean.org/>

Prema podacima iskazanim u tablici broj 14 može se iščitati da najviše izvoza ali isto tako i uvoza ostvaruje Singapur. U 2014. godini Singapur je ostvario 410 milijarde USD od izvoza, dok je uvoz bio 366 milijarde USD. Na drugom mjestu prema izvozu nalazi se Malezija sa ostvarenih 234 milijarde USD, dok je kod uvoza na drugom mjestu Tajland s uvozom od 228 milijarde USD. Prema navedenim podacima Laos je na posljednjem mjestu sa izvozom oko 3 milijarde USD, dok je uvozi također oko 3 milijarde USD u 2014. godini.

Tablica 15 Razmjena ASEAN-a sa drugim zemljama u 2014. godini

Zemlje partneri	Vrijednost		
	Izvoz	Uvoz	Ukupna trgovina
ASEAN	329 642,09	278 564,88	608 207,0
Australija	45 344,61	25 028,54	70 373,1
Kanada	7 469,94	5 685,09	13 155,0
Kina	150 406,55	216 119,36	366 525,9
EU 28	132 483,98	115 823,62	248 307,6
Indija	43 325,81	24 381,97	67 707,8
Japan	120 224,15	108 817,69	229 041,8
Republica Koreja	51 624,21	79 814,82	131 439,0
Novi Zeland	6 381,07	4 326,48	10 707,5
Pakistan	5 667,06	1 031,18	6 698,2
Rusija	5 414,83	17 128,07	22 542,9
Sjedinjene Američke Države	122 374,70	90 053,87	212 428,6
Ukupno partneri	1 020 359,0	966 775,6	1 987 134,5
Ostali	272 040,8	269 440,6	541 481,4
Ukupno ASEAN	1 292 399,8	1 236 216,2	2 528 615,9

*Izvoz/uvoz u milijunima USD

Izvor: External Trade Statistics; <http://www.asean.org/>

Tablica broj 15 prikazuje izvoz i uvoz zemalja članica ASEAN-a između samih članica te između ostalih zemalja svijeta. Gledano pojedinačno i zajedno, zemlje ASEAN-a su aktivne u regionalnoj te globalnoj razmjeni. Najviše trgovinske razmjene ipak ostvaruju unutar ASEAN-a, te slijede Kina, Japan i Sjedinjene Američke Države.

9. SADC

Južnoafrička Razvojna Zajednica (SADC) postoji od 1980. godine pod imenom Južnoafrička Koordinacijska Konferencija (SADCC), s glavnim ciljem koordiniranja razvojnih projekata u cilju da se smanji ekonomska ovisnost u Južnoj Africi. SADC se sastoji od 15 država članica: Angola, Bocvana, Demokratska Republika Kongo, Lesoto, Malavi, Madagaskar, Mauricijus, Mozambik, Namibija, Sejšeli, Južnoafrička Republika, Svazi, Tanzanija, Zambija i Zimbabve.³² Organizacija je osnovana 1992. godine, a zalaže se za regionalnu integraciju i iskorjenjivanje siromaštva u Južnoj Africi kroz gospodarski razvoj. Krajnji cilj organizacije je potpuna carinska unija, no međutim stvarno ostvarenje toga cilja je vrlo sporo. Južna Afrika se pridružuje organizaciji 1994. godine.

Južna Afrika spada u tzv. srednje razvijene zemlje s tržišnom ekonomijom u nastajanju te obiljem prirodnih resursa. Ima također dobro razvijene sektore poput: financijskog, pravnog, komunikacijskog, energetskog i transportnog. Južna Afrika također spada u skupinu BRICS zajedno za velikim svjetskim silama: Kina, Indija, Rusija i Brazil. S obzirom da je to industrijska zemlja s razvijenim sektorom usluga, bogata prirodnim resursima i rudom te ima dominantnu ulogu na afričkom financijskom tržištu može se reći da svakako pripada ovom ekskluzivnom društvu.

Sa druge strane u organizaciji SADC-a nalaze se afričke zemlje koje su u teškoj ekonomskoj situaciji, te brojne zemlje imaju najnižu stopu ekonomskog rasta. S obzirom da one nisu u stanju same izaći iz ovakvog stanja, neophodna im je pomoć ekonomski razvijenih zemalja, bilo kroz pomoć ili kroz određene investicije u području gdje za to postoji interes. No međutim, najčešće se ove zemlje označavaju kao zemlje visokog rizika, pa ih zbog toga zaobilazi inozemni kapital.

³² <http://www.sadc.int/about-sadc/> (07.03.2016.)

Tablica 16 Stanovništvo i BDP zemalja članica SADC-a u 2015.

Zemlje SADC-a	Godina pristupanja	Broj stanovništva (u milijunima)	BDP (u milijardama)	BDP <i>per capita</i>
Angola	1992.	25,115	106,149	4 226
Bocvana	1992.	2,129	15,768	7 407
Demokratska Republika Kongo	1992.	81,680	39,064	478
Južnoafrička Republika	1994.	54,860	323,809	5 902
Lesoto	1992.	1,916	2,114	1 103
Madagaskar	1992.	24,235	10,750	443
Malavi	1992.	18,111	4,943	272
Mauricijus	1992.	1,259	13,358	10 608
Mozambik	1992.	27,122	16,921	623
Namibija	1992.	2,209	12,571	5 691
Sejšeli	1992.	0,095	1,378	14 499
Svazi	1992.	1,119	3,634	3 248
Tanzanija	1992.	49,095	49,966	1 017
Zambija	1992.	15,520	28,445	1 832
Zimbabve	1992.	13,407	13,966	1 041

*BDP u USD i BDP *per capita* u USD izračunati su prema tekućim cijenama

*Projekcija IMF za 2015. godinu

Izvor: obrada autora prema: International Monetary Fund;

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>

U tablici su iskazani podaci o broju stanovništva te BDP-u za petnaest zemalja članica SADC-a. Prema podacima vidimo da je najmnogoljudnija zemlja Demokratska Republika Kongo sa oko 82 milijuna stanovnika te je slijede Južnoafrička Republika i Tanzanija. Daleko najviši BDP ostvaruje Južnoafrička Republika, preko 300 milijardi USD, međutim ovdje postoji vrlo neravnomjerna raspodjela bogatstva, te tako 10% najbogatijih kućanstava

ostvaruje 45,9% ukupnog prihoda.³³ S druge strane zemlja sa najmanjim BDP-om su Sejšeli koji pak ostvaruju daleko najveći BDP *per capita* koji iznosu 15 000 USD. Ovako visokom BDP *per capita*-u mogu zahvaliti vrlo razvijenom turizmu od kojeg živi oko 30% stanovništva, te čini 70% dohotka zemlje.³⁴ Druga zemlja po veličini BDP *per capita* je Mauricijus, koji također ima vrlo razvijenu granu turizma, poljoprivredu i industriju. S obzirom da je većina zemalja članica SADC-a u vrlo teškoj ekonomskoj situaciji, postoje zemlje koji imaju izrazito nizak BDP *per capita*, te tako Malavi ostvaruje tek oko 270 USD po stanovniku. Malavi je mala zemlja koja se nalazi u unutrašnjosti Afrike te se pretežito bavi poljoprivredom.

Ciljevi SADC-a prema Ugovoru iz 1992. godine su:³⁵

- Postizanje razvoja i gospodarskog rasta, ublažiti siromaštvo, poboljšati standard i kvalitetu života ljudi u Južnoj Africi.
- Razvijati zajedničke političke vrijednosti.
- Promicati mir i sigurnost.
- Postići komplementarnost između nacionalnih i regionalnih strategija i programa.
- Promicati povećanje zaposlenosti.
- Učinkovita zaštita okoliša.
- Pojačati i učvrstiti povijesne, društvene i kulturne veze.

³³ https://hr.wikipedia.org/wiki/Ju%C5%BEnoafri%C4%8Dka_Republika (07.03.2016.)

³⁴ <https://hr.wikipedia.org/wiki/Sej%C5%A1eli> (07.03.2016.)

³⁵ <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/sadc-objectiv/> (07.03.2016..)

Tablica 17 Uvoz/izvor roba i usluga zemalja SADC-a u 2011.

Država	Uvoz robe i usluga u milijunima USD	Izvoz robe i usluga u milijunima USD
Angola	20 228	67 088
Bocvana	7 725	6 820
Demokratska Republika Kongo	11 501	10 133
Južnoafrička Republika	119 501	117 033
Lesoto	1 986	1 157
Madagaskar	4 110	2 657
Malavi	2 432	1 421
Mauricijus	7 463	6 086
Mozambik	5 659	3 453
Namibija	6 643	5 499
Sejšeli	876	478
Svazi	2 965	2 643
Tanzanija	14 004	7 460
Zambija	7 637	9 047
Zimbabve	7 047	3 645

Izvor: obrada autora prema: Report of the executive secretary 2011-2012;
http://www.sadc.int/files/1613/7243/4333/SADC_ES_Report_2011-2012_web.pdf

U tablici je iskazan uvoz i izvoz zemalja članica SADC-a ostvaren u 2011. godini. Daleko najveći izvoz ostvaruje Južnoafrička republika sa izvozom većim od 117 milijardi USD, a slijedi Angola sa izvozom od 67 milijardi USD. Daleko najmanji izvoz ostvaruju Sejšeli, što ne čudi s obzirom na to da je najmanja zemlja članica SADA-a, te je pretežito turistička zemlja, tj. zemlja u kojoj je najviše zastupljen uslužni sektor.

10. BRICS

BSIC je ekonomski pojam koji se odnosi na rastući razvoj ekonomskog potencijala Brazila, Rusije, Indije i Kine. Financijska kompanija Goldman Sachs³⁶ na čelu sa autorom Jim O'Neillom uvodi 2001. godine termin BRIC za četiri brzorastuća gospodarstva. Termin je danas općeprihvaćen te označava rastuće ekonomske sile svijeta koje žele biti protuteža razvijenim zapadnim zemljama te u tome uvelike i uspijevaju. Proteklih nekoliko godina zemlje BRIC-a ostvaruju znatan napredak u gospodarstvu. Iako se podaci iz godine u godinu mijenjaju, na popisu najvećih gospodarskih sila u pravilu ostaju manje više isti.³⁷ Među 10 država sa ostvarenim najvećim BDP-om u svijetu se nalaze i sve četiri zemlje BRIC-a i to Kina na drugom mjestu, Brazil na sedmom i Rusija na devetom, dok je Indija na desetom mjestu najvećih ekonomija svijeta.³⁸

S obzirom na ekonomski rast koji ostvaruju zemlje BRIC-a te na rast koji su ostvarile tijekom globalne ekonomske krize u 2008. godini i tendenciji sustizanja razine razvoja zapadnih zemalja može se pretpostaviti da će zemlje BRIC-a u budućnosti biti dominantne gospodarske sile svijeta. Pretpostavka BRIC-a je da se pravilno iskorištavaju ekonomski potencijali zemalja, tj. da Rusija i Brazil dominiraju sirovinama, Rusija naftom i plinom, a Brazil u proizvodnji soje i željeza. Pretpostavlja se da će Kina i Indija biti vodeći proizvođači roba i usluga na svijetu do 2050. godine³⁹

Fenomen zemalja BRIC-a može se nabolje opisati izjavom istaknutog ekonomista Petera Enderwicka: „Rast ekonomija u nastojanju, posebice BRIC-a jedna je od glavnih ekonomskih promjena unutar nekoliko prošlih stoljeća.“⁴⁰

³⁶ www.goldmansacha.com (21.02.2016.)

³⁷ Značaj i uloga gospodarstva zemalja BRIC-a u svjetskom gospodarstvu, Ivana Varičak, dipl. oec, pregledni članak

³⁸ www.imf.org (15.02.2016.)

³⁹ Wankel, C.: Encyclopedia of business in today's world, SAGE, New York, 2009., str. 189.

⁴⁰ Enderwick, P.: Understanding emerging markets, Routledge, 2007.

Obitelji BRIC 13.travnja 2011. pridružuje se Južnoafrička Republika nakon čega se za organizaciju koristi engleska skraćenica BRICS.

Namjera ovih zemalja je svakako da suradnjom i kombiniranom snagom svojih gospodarstava ishode ustupke od svjetskih sila, prvenstveno SAD-a i Europske unije.

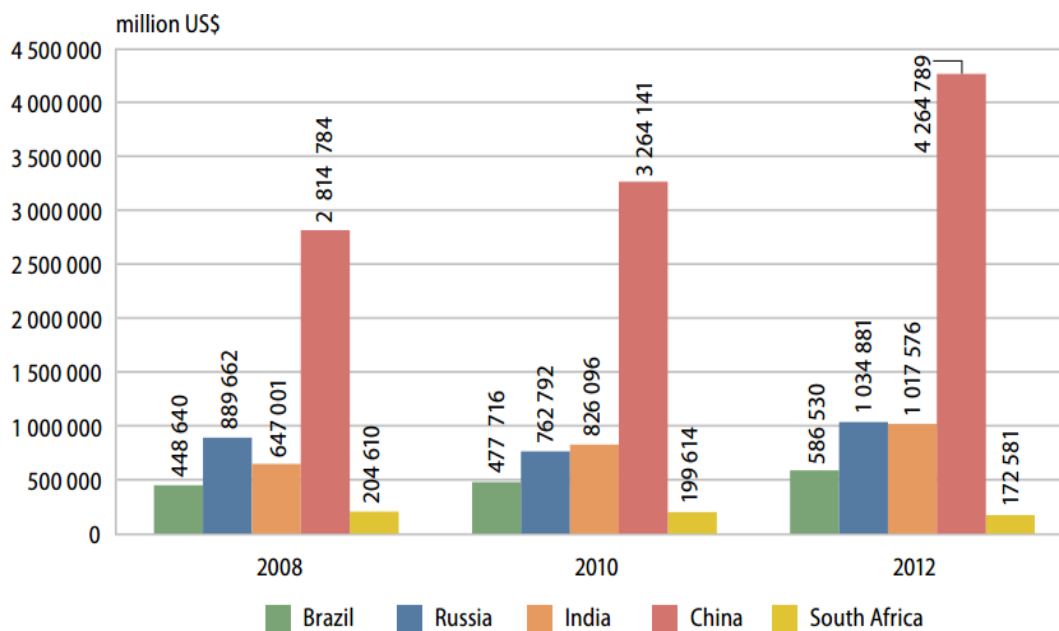
Tablica 18 Stanovništvo i BDP zemalja članica BRICS-a

Država	Pristupanje	Broj stanovništva u milijunima	BDP u milijardama (\$)	BDP <i>per</i> <i>capita</i> (\$)
Brazil	2001.	204,451	1 903,934	9 312
Rusija	2001.	143,700	1 175,996	8 183
Indija	2001.	1 276,267	2 308,018	1 808
Kina	2001.	1 374,957	11 211,928	8 154
Južnoafrička Republika	2011.	54,860	323,809	5 902

Izvor: obrada autora prema: Brics in numbers; <http://en.brics2015.ru/>

Prema iskazanim podacima u tablici broj 18 vidimo da se radi o mnogoljudnim zemljama gdje živi 42% ukupnog svjetskog stanovništva na površini koja zauzima 26% ukupnog teritorija svih zemalja svijeta. Za navedene zemlje članice može se reći da su to svjetske sile koje zajedno ostvaruju 27% ukupnog svjetskog BDP-a.⁴¹

⁴¹ <http://en.brics2015.ru/> (20.02.2016.)

Grafikon 6 Vrijednost uvoza i izvoza roba i usluga za zemlje BRICS-a – 2008/2012

*milijuni USD

Izvor: BRICS Joint Statistical Publication 2014 (str. 179.); <http://brics.itamaraty.gov.br/joint-statistical-publications>

Prema prikazanom grafu vidimo da iz godine u godinu daleko najveću robnu i uslužnu razmjenu ostvaruje Kina što ne čudi s obzirom da se Kina nalazi na drugom mjestu na ljestvici najrazvijenijih zemalja svijeta. Od 2008. do 2012. robna razmjena ima trend rasta te je tako u 2012. godini ostvarena ukupna razmjena roba i usluga u vrijednosti preko 4 trilijuna USD. Na drugom mjestu nalaze se Rusija i Indija sa 1 trilijun USD razmjene, zatim Brazil dok je na posljednjem mjestu Južna Afrika.

11. APEC

APEC predstavlja udruženje u kojem sudjeluje 21 zemlja članica sa postavljenim zajedničkim ciljevima kao što je: smanjenje trgovinskih zapreka te prepreka ulaganjima, olakšavanje razmjene robom, uslugama i ostalim resursima, te jačanje ekonomske suradnje. S obzirom na postignute uspjehe osnivanjem APEC-a u budućnosti se planira raspravljati o slobodnom kretanju radne snage među zemljama članicama.

Tri su osnovna stupa djelovanja APEC-a:⁴²

1. Jačanje otvorenog multilateralnog trgovinskog sustava.
2. Podizanje slobodne i otvorene trgovine, kao i investicijskih tijekova u Azijsko – Pacifičkoj regiji.
3. Jačanje razvoja suradnje u regiji.

Još davne 1960. godine Japan je predložio osnivanje pacifičke organizacije radi jačanje uloge te položaja Japana u procesu regionalnog integriranja. Velik utjecaj na razvoj regije imao je ASEAN koji je japanska vlada u potpunosti podržala, a kasnije je i američka vlada počela pokazivati interes za suradnju sa Azijskim zemljama. Ovakva inicijativa od strane SAD, Japana te suradnja sa Australijom rezultirala je formiranjem PECC-a (Pacifičkog ekonomskog odbora za suradnju) koje je dalo dobru osnovu za osnivanje novog foruma za suradnju, APEC-a.

Na inicijativu Australije i tadašnjeg premijera Boba Hawke-a sazvan je prvi sastanak zemalja 1989. godine. APEC je imao u početku dvanaest zemalja članica (Australija, Brunej Darussalam, Kanada, Indonezija, Japan, Republika Koreja, Malezija, Novi Zeland, Filipini, Singapur, Tajland i SAD). Kasnije se organizaciji pridružuje još zemalja, te se tako u razdoblju od 1989. do 1994. godine pridružuje još šest zemalja (Kina, Hong Kong, Tajvan 1991. godine, Meksiko, Papua Nova Gvineja i Čile 1994. godine). Nakon 1996. priključuju se još tri zemlje (Peru, Rusija i Vijetnam). Kriterij ulaska je zemljopisni položaj,

⁴² V. Bilas. Značajke regionalnih ekonomskih integracija na području Australije i Pacifika; Zbornik ekonomskog fakulteta u Zagrabu, 2011.

odnosno zemlja kandidatkinja mora pripadati području Tihog oceana, te imati bliske odnose i suradnju s postojećim članicama i prihvatiti cilj ostvarenja trgovinske liberalizacije do 2020. godine.⁴³

Danas APEC broji dvadeset i jednu zemlju članicu: Australija, Brunej Darussalam, Čile, Filipini, Hong Kong, Indonezija, Japan, Kanada, Kina, Koreja, Malezija, Meksiko, Novi Zeland, Papua Nova Gvineja, Peru, Rusija, Singapur, SAD, Tajland, Tajvan i Vijetnam. Još mnoge zemlje poput (Indije, Mongolije, Pakistana, Laosa, Bangladeša, Kostarike, Kolumbije i Ekvadora) čekaju za članstvo u APEC, koje je suspendirano do daljnjeg.

⁴³ V. Bilas. Značajke regionalnih ekonomskih integracija na području Australije i Pacifika; Zbornik ekonomskog fakulteta u Zagrabu, 2011. (str.174.)

Tablica 19 Stanovništvo i BDP zemalja članica APEC-a u 2015.

Država	Pristupanje	Broj stanovništva u milijunima	BDP u milijardama USD	BDP <i>per capita</i> u USD
Australija	1989.	23.874	1252.273	52 454
Brunej Darussalam	1989.	0.419	11.236	26 804
Čile	1994.	18,006	250,472	13 910
Filipini	1989.	101,423	308,033	3 037
Hong Kong	1991.	7,307	310,074	42 437
Indonezija	1989.	255,077	895,677	3 511
Japan	1989.	126,729	4 210,363	33 223
Kanada	1989.	35,876	1 615,471	45 028
Kina	1991.	1 374,957	11 211,928	8 154
Koreja	1989.	50,641	1 435,076	28 338
Malezija	1989.	30,776	327,890	10 654
Meksiko	1993.	121,087	1 231,982	10 174
Novi Zeland	1989.	4,563	191,730	42 017
Papua Nova Gvineja	1993.	7,718	20,042	2 596
Peru	1998.	31,911	190,268	5 962
Rusija	1998.	143,700	1 175,996	8 183
Singapur	1989.	5,523	296,057	53 604
SAD	1989.	321,239	18 124,731	56 421
Tajland	1989.	68,838	386,291	5 611
Tajvan	1991.	23,494	527,773	22 464
Vijetnam	1998.	91,578	204,493	2 232

*BDP u USD i BDP *per capita* u USD izračunati su prema tekućim cijenama

*Projekcija IMF za 2015. godinu

Izvor: obrada autora prema: International Monetary Fund;

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>

Prema prikazanoj tablici vidimo da APEC obuhvaća vrlo diversificirane zemlje članice u pogledu veličine zemalja, broju stanovništva te ekonomskoj snazi. U zemljama članicama APEC-a živi oko 2,8 milijardi stanovnika koji čine približno 57% svjetskog BDP-a te 49% svjetske trgovine u 2014. godini.

Kao rezultat rada APEC-a u regiji je ostvaren iznimni rast. BDP je narastao sa 16 trilijuna USD U 1989. na 44 trilijuna USD u 2013. godini. U međuvremenu BDP *per capita* narastao je za 45%, dižući milijune iz siromaštva te stvarajući jaku srednju klasu.⁴⁴

Prema podacima iskazanima u tablici možemo vidjeti da je najbogatija zemlja APEC-a Australija koja ima najviši BDP *per capita*, a slijede je Singapur sa 56 286 i SAD sa 54 629 USD. Dok je sa druge strane najsiromašnija zemlja APEC-a s obzirom na BDP *per capita* Vijetnam sa 2 053 USD, zatim Papa Nova Gvineja i Filipini.

⁴⁴ http://publications.apec.org/publication-detail.php?pub_id=1703 (02.03.2016.)

Tablica 20 Uvoz/izvor roba i usluga zemalja APEC-a u 2015.

Država	Uvoz robe i usluga u milijunima USD	Izvoz robe i usluga u milijunima USD
Australija	299 327,8	294 589,6
Brunej Darussalam	5 617,5	10 988,3
Čile	86 733,7	86 919,8
Filipini	87 230,4	86 922,8
Hong Kong	676 242,3	630 034,3
Indonezija	211 254,8	199 212,3
Japan	1 012 183,6	841 926,6
Kanada	580 967,0	559 620,7
Kina	2 340 938,4	2 574 761,7
Koreja	639 480,7	678 424,2
Malezija	253 579,1	273 548,9
Meksiko	443 295,3	418 542,2
Novi Zeland	55 428,5	56 034,9
Papua Nova Gvineja	6 261,7	5 846,9
Peru	49 860,7	45 042,8
Rusija	426 969,6	562 635,8
Singapur	507 569,7	549 909,1
SAD	2 864 229,8	2 308 137,2
Tajland	280 839,9	282 515,5
Tajvan	319 268,2	370 571,9
Vijetnam	163 566,2	161 308,4

Izvor: obrada autora prema: APEC Outcomes & Outlook 2015/2016;
http://publications.apec.org/publication-detail.php?pub_id=1703

Prema podacima prikazanima u tablici Uvoz/izvoz roba i usluga zemalja APEC-a vidimo da najviši izvoz ostvaruje Kina sa preko 2,5 trilijuna USD te slijede SAD sa izvozom u vrijednosti od 2,3 trilijuna USD i Japan sa 841 milijardi USD. Spomenute zemlje također spadaju u G8 skupinu industrijski i gospodarski najmoćnijih zemlja svijeta. S obzirom da APEC predstavlja vrlo heterogenu integraciju zemalja različitih veličina te ekonomske razine razvoja

u organizaciji postoje i zemlje koje ostvaruju vrlo malo izvoza u odnosu na prije spomenute zemlje. Daleko najmanje izvoza unutar integracije APEC ostvaruje Papua Nova Gvineja sa izvozom nešto manjim od 6 milijardi USD u 2015. godini

Osnivanje APEC-a označilo je početak novog ekonomskog poretka Istočne Azije i Pacifika. Novi je pristup ekonomskoj politici temeljen na razvojnim interesima azijskih zemalja i njihovom uključivanju u otvoreni globalni ekonomski sustav. Od samog početka, proces regionalnog integriranja temeljio se na principu slobodnog uključivanja, odnosno na ideji otvorenog regionalizma.⁴⁵

Zbližavanjem regija te smanjenjem razlika u regulativi potaknulo je trgovinu, što je zauzvrat dovelo do prosperiteta tih zemalja. Tako su prosječne carinske tarife pale sa 17% u 1989. na 5,6% u 2014. godini. Tijekom istog razdoblja ukupna robna razmjena u regiji povećala se za sedam puta, nadmašujući ostatak svijeta, dok se dvije trećine te razmjene odvijalo između zemalja članica.⁴⁶

Ovakav oblik integracije kao što je APEC značajno se razlikuje od europskih integracijskih sporazuma iz razloga što je to integracija bez vođenja zajedničke politike zemalja članica ili značajnog harmoniziranja nacionalnih politika.

⁴⁵ V. Bilas. Značajke regionalnih ekonomskih integracija na području Australije i Pacifika; Zbornik ekonomskog fakulteta u Zagrabu, 2011. (str.175.)

⁴⁶ http://publications.apec.org/publication-detail.php?pub_id=1703 (02.03.2016.)

12. ZAKLJUČAK

Zašto su nastale regionalne ekonomske integracije u svijeta? Nastale su u prvom redu zbog slobodnog protoka robe i usluga, tj. zbog nesmetanog odvijanja trgovine te drugih političkih motiva. Uglavnom se zajedno udružuju zemlje sličnih karakteristika, ali i zemlje različitog ekonomskog razvoja. Proces regionalnog ekonomskog integriranja intenzivirao je svoj intenzivan razvoj nakon 2. svjetskog rata, te se ovaj proces od tada nezaustavljivo širi na sve dijelove svijeta.

Kada se govori o integraciji, često se ističu samo njezini pozitivni učinci, a negativni se zanemaruju, dok oni mogu vrlo negativno utjecati posebno na slabije razvijene zemlje. Neki od negativnih učinaka koji mogu proizaći iz integracije su: zatvaranje poduzeća zbog nemogućnosti konkuriranja inozemnim poduzećima, rast nezaposlenosti, socijalni problemi i sl.

Danas je u svijetu formiran velik broj regionalnih ekonomskih organizacija koje se udružuju u zajednicu, a koje uglavnom povezuju zajednički interesi. Kao najbolji primjer povezivanja zemalja u organizaciju, te organizacija koja ima povijest svog djelovanja, zasigurno je Europska unija. To je organizacija koja je za sada postigla najviši stupanj integracije. S druge strane osnovana je CEFTA u koju se uključuju zemlje kojima je primarni cilj priprema za budući pristup Europskoj uniji. Dok zemlje članice EFTE-e imaju drugačiji pogled, te se ne žele priključiti zajednici EU. Od ostalih regionalnih ekonomskih organizacija svijeta najviše dominiraju NAFTA na američkom kontinentu, te ASEAN na azijskom kontinentu.

S obzirom da su sve zemlje svijeta uključene u neki oblik regionalne suradnje, dok su neke zemlje članice i više regionalnih sporazuma, sigurno je da će se i u budućnosti osnivati nove regionalne ekonomske organizacije.

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, **HELENA ŠAFARIĆ** pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom "**REGIONALNE EKONOMSKE ORGANIZACIJE I UDRUŽENJA**", te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
HELENA ŠAFARIĆ

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, **HELENA ŠAFARIĆ** neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom "**REGIONALNE EKONOMSKE ORGANIZACIJE I UDRUŽENJA**", čiji sam autor/ica.

Student/ica:
HELENA ŠAFARIĆ

(vlastoručni potpis)

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Bacon, David. (2004). *The Children of NAFTA: Labor wars on the U.S/Mexican Border*, University of California Press, Berkeley, USA
2. Dejan, Gajinov. (1997.) *Procesi ekonomske integracije na Američkom kontinentu*, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb
3. Enderwick, P. (2007). *Understanding emerging markets*, Routledge
4. Hansen, J. D. i Nielsen, J. U. (1997) *An Economic Analysis of the EU*. 2. izdanje. London: McGraw-Hill Internatioonal
5. Wankel, C. (2009). *Encyclopedia of business in today's world*, SAGE, New York, str. 189.

Znanstveni članci, publikacije, doktorska disertacija:

1. Pomorski zbornik 39 (2001)1, 57-74
2. Ivana Varičak, dipl. oec, Značaj i uloga gospodarstva zemalja BRIC-a u svjetskom gospodarstvu, pregledni članak
3. V. Bilas. Značajke regionalnih ekonomskih integracija na području Australije i Pacifika; Zbornik ekonomskog fakulteta u Zagrabu, 2011.
4. Sapunar, Josip. 2003. NAFTA sustav i njegovo značenje u ekonomskoj globalizaciji svijeta. Doktorski rad. Fakultet političkih znanosti Sveučilište u Zagrebu. Zagreb. 50 str
5. APEC Outcomes & Outlook 2015/2016;
http://publications.apec.org/publication-detail.php?pub_id=1703
6. BRICS Joint Statistical Publication 2014;
<http://brics.itamaraty.gov.br/joint-statistical-publications>

Internet izvori:

1. About ASEAN; <http://www.asean.org/asean/about-asean/overview/>
2. Brics in numbers; <http://en.brics2015.ru/>
3. CEFTA trade statistics 2015 (half year update);
http://www.cefta.int/sites/default/files/Cefta_trade_statistics_BROCHURE_1H%202015_0.pdf
4. Europska unija; http://europa.eu/about-eu/basic-information/about/index_hr.htm
5. External Trade Statistics; <http://www.asean.org/>
6. Goldman Sachs Group Inc.; www.goldmansachs.com
7. History; <https://en.wikipedia.org/wiki/Mercosur>
8. Impeachment of Fernando Lugo;
https://en.wikipedia.org/wiki/Impeachment_of_Fernando_Lugo
9. International Monetary Fund; www.imf.org,
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/weodata/index.aspx>
10. Južnoafrička republika;
https://hr.wikipedia.org/wiki/Ju%C5%BEnoafri%C4%8Dka_Republika
11. Komentar na odredbe sporazuma CEFTA 2006.;
<http://www.mvteo.gov.ba>
12. Mateusz, Wrobel. Grupa Wyszehradzka;
<http://www.stosunkimiedzynarodowe.pl/grupa-wyszehradzka>
13. MERCOSUR; <https://hr.wikipedia.org/wiki/Mercosur>
14. Mercosur: South America's Fractious Trade Bloc. Council on Foreign Relations; <http://www.cfr.org/trade/mercosur-south-americas-fractious-trade-bloc/p12762>
15. Međunarodna trgovina robom; http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods/hr
16. Osnove sustava Europske unije; <https://uprava.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-12704/12704>
17. Politika Europske unije: Trgovina;
http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hr/trade_hr.pdf
18. Povijest europskih integracija; www.sabor.hr/lgs.axd?t=16&id=16704

19. Report of the executive secretary 2011-2012;
http://www.sadc.int/files/1613/7243/4333/SADC_ES_Report_2011-2012_web.pdf
20. SADC Objectives; <http://www.sadc.int/about-sadc/overview/sadc-objectiv/>
21. Sejšeli; <https://hr.wikipedia.org/wiki/Sej%C5%A1eli>
22. South America's Fractious Trade Bloc;
<http://www.cfr.org/trade/mercosur-south-americas-fractious-trade-bloc/p12762>
23. Srednjoeuropski ugovor o slobodnoj trgovini;
https://hr.wikipedia.org/wiki/Srednjoeuropski_ugovor_o_slobodnoj_trgovini
24. This is EFTA 2015; www.efta.int
25. Višegradska skupina;
https://hr.wikipedia.org/wiki/Vi%C5%A1egradaska_skupina
26. World trade developments;
https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its15_world_trade_dev_e.pdf

POPIS TABLICA

Tablica 1 Glavni tipovi regionalnih ekonomskih integracija ovisno o dubini ...	2
Tablica 2 Stanovništvo i BDP zemalja članica Europske unije	15
Tablica 3 Svjetska gospodarstva (2013.)	16
Tablica 4 Uvoz/izvoz najvećih trgovačkih sila.....	17
Tablica 5 Bivše zemlje članice CEFTA-e	22
Tablica 6 Sadašnje države članice CEFTA-e	22
Tablica 7 Razlika CEFTA-e 2006 i bilateralnih sporazuma	25
Tablica 8 Osnovni podaci zemalja EFTA-e 2015. godine.....	32
Tablica 9 Stanovništvo i BDP zemalja članica NAFTA-e.....	37
Tablica 10 Izvoz/uvoz NAFTA-e u 2014.....	37
Tablica 11 Stanovništvo i BDP zemalja članica MERCOSUR-a 2015.....	40
Tablica 12 Izvoz/uvoz MERCOSUR-a u 2014.....	41
Tablica 13 Stanovništvo i BDP zemalja članica ASEAN-a u 2015.	42
Tablica 14 ASEAN uvoz/izvoz 2013-2014.....	45
Tablica 15 Razmjena ASEAN-a sa drugim zemljama u 2014. godini.....	46
Tablica 16 Stanovništvo i BDP zemalja članica SADC-a u 2015.....	48
Tablica 17 Uvoz/izvor roba i usluga zemalja SADC-a u 2011.	50
Tablica 18 Stanovništvo i BDP zemalja članica BRICS-a	52
Tablica 19 Stanovništvo i BDP zemalja članica APEC-a u 2015.....	56
Tablica 20 Uvoz/izvor roba i usluga zemalja APEC-a u 2015.	58

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1 Trgovina unutar i izvan EU-28 u 2013. godini.....	18
Grafikon 2 Izvoz zemalja članica CEFTA-e u 2015.....	27
Grafikon 3 Udio izvoza članica CEFTA-e u 2015.	27
Grafikon 4 Uvoz zemalja članica CEFTA-e u 2015.....	28
Grafikon 5 Udio uvoza članica CEFTA-e u 2015.....	29
Grafikon 6 Vrijednost uvoza i izvoza roba i usluga za zemlje BRICS-a – 2008/2012	53

POPIS SLIKA

Slika 1 Sadašnje i bivše članice CEFTA-e	23
Slika 2 EFTA i Europska unija 1960. godine	30
Slika 3 EFTA i Europska unija 2015. godine	31
Slika 4 Robna razmjena zemalja EFTA-e sa svijetom i Europskom unijom 2013.	33